

СРПСКИ НАРОД

ГОДИНУ ДАНА НА МРТВОЈ СТРАЖИ

Годину је дана како идемо заједно са својим народом по старом српском путу, који нам је означено генерал Недић, настављајући прекинуту линију нашег природног историског развијања. То је широки друм части и поштења, рада и обнове који нас води новој Србији у искреној заједници са другим европским народима.

Свима снагама ума и срца трудили смо се да на томе путу осветлимо сваки корак српског народа, да не поклекне, да се не спотакне о неки камен, да не упадне у јаму или замку, коју му копају његови изроди у туђинској служби. Знамо да то може да буде и рака за један мали народ, коме је потребно много разума, много мудрости, много свести о његовом правом положају и о његовим дужностима према себи и према Европи, да би се сачувао од коначне пропасти.

У својој дубокој и племенитој љубави за српски народ родило се у нама чуло да осетимо и најмању опасност, која прети његовом опстанку и његовој будућности. Као војник на мртвој стражи, прилијени присно уз родну груд, готово измешани са њом, ослушкујемо са напрегнутом пажњом сваки глас, сваки шум из даљине, трудећи се да схватимо шта он доноси српском народу: помоћ и спас или несрећу и смрт.

Зато из недеље у недељу ево већ годину дана како у бризи и страху за будућност српског народа пишемо неуморно црне редове на белој хартији, обраћајући се његовој бистрој памети и његовом животном нагону, да види стварност онакву каква је и да чује глас истине. Хтели смо да будемо школа стварности и конструктивности, које данас значе право српско родољубље, које спасава од пропасти и уништења, олакшавајући данашњи положај и обезбеђујући бољу будућност.

Генерал Недић, пошто је заведе ред и мир у земљи, коју су агенти Москве и Лондона хтели да принесу на жртву туђим циљевима, ставио нам је у дужност да учврстимо ове тековине, проповедајући јединство и слог у духовима. У његово име говорили смо своје народу да су времена тешка и судбоносна и да нас у овом сукобу цинова може једино спасти древно искуство, које је најбоље могао да изрази народ, који је толико пропатио због раздора и гложења, постављајући као врховно начело свога опстанка: Само слога Србина спасава.

Одлучно и безобзирно скидали смо маске са лица наших домаћих изрода у туђинској служби, као и са лица њихових наредбоваца било из Лондона или из Москве, који су били и остали без срца за живот и судбину српског народа. Наш програм био је скроман, без великих амбиција да расправљамо питања велике сватске политике или да се самоуверено мешамо у дубоки идеолошки сукоб. Знали смо колико смо мали и сићушни у овој борби континента и идеја, да би наш број или наша реч могла да буде ма од каквог значаја и утицаја на њен исход.

Зато смо проповедали и учили свој народ да разуме стварност и да схвати чињенице и да само на основу њих доноси закључке и одређује своје поступке. Неуморно смо му говорили из недеље у недељу да се чува као змијског отрова лажи и блефова туђинске пропаганде из Лондона и Москве, која му може само довести нове недаће и нове катастрофе.

Били смо без страха и колебања на претње и пресије једних или других и знали смо само да вршимо своју дужност, бранећи неустрашиво име и огњиште српског народа, стрепећи целом душом и свим срцем да их не прогуту мрак историје. Глуви и слепи за претње или сиренске гласове, ми смо без икакве камуфлаже, часно и поштено у највећој лојалности и искрености проповедали потребу да српски народ својим радом покаже своју конструктивност и да на тај начин да свој обол на олтар заједничке европске отаџбине, коју угрожавају бездушни експлоататори из Лондона и крвави завојевачи из Москве.

Проповедали смо исто тако насушну потребу да се српски народ духовно определи за Нову Европу, коју изграђује Велики Немачки Рајх у заједници са другим европским народима и да изгради свој нови економски и социјални поредак у духу новог времена, а у складу са својим традицијама и са посебним условима свога историског развоја. Проповедали смо поред тога и потребу да искоренимо заблуде и навике прошлих времена, када смо се угледали и робовали јеврејству, плутократији, масонерији и марксизму, којима је српски народ био само оруђе у њиховој сатанској игри.

Зато смо проповедали као једини спас враћање народном духу, задружној традицији, враћање родном тлу и свима чистим изворима на пољима светле срп-

ске историје, када смо били велики духом и поштовани и цењени од свију.

На крају прве године опстанка можемо са миром и спокојством у души да погледамо на свој рад, који је добио признање у све већем одзиву српске публике, достижући тираж, број читалаца, као што није имао ни један лист овакве врсте у ранијој држави. Писма и поруке које добијамо из целе земље, из свију редова нашег друштва на селу и у граду показују да смо на добром путу и да се наша реч слуша и цени у нашем народу.

То је најбоља награда коју смо могли доживети, јер показује да смо успели у својој мисији и да српски народ прихвата речи разума, да схвата стварност и да неће упасти у нову грешку, која може да буде и смртоносна.

У верној служби српском народу превалили смо једну годину дана. Триста шездесет пет дана! Али каквих! Сваки нам се чинио дуг као вечност, не знајући каквим се све опасностима излаже српски народ због једне шаке малоумника и заслепљених у туђинској служби. И ова збирка од педесет бројева није обична новинарска књига, као што су друге, које се пишу у редовним, мирнодопским временима. Безбројни низови редова које остављамо без страха суду потомства, нису писани мастилом, већ су чупани из самог срца и писани његовом врелом крвљу.

Као што добровољци у једном магновењу дају свој живот, тако ми из дана у дан дајемо по један део своје снаге и свога живота, жртвујући све за спас и бољу будућност свога народа. У овим ступцима налазе се живот, љубав, част и вера људи који су, извршавајући наређења генерала Недића и следејући његовом примеру, дали све од себе да испуне своју дужност правих српских родољуба и савесних српских новинара.

Пишући само по савести за спас и добро српске отаџбине, они су свој рад схватили као вршење најсветије дужности према своме народу. Српски народ осетио је моралну вредност и национални значај нашег листа и поклонио му је пуно поверење и највећу пажњу. То нам даје подршку да са још већом вером и пожртвовањем наставимо свој рад за спас и добро српског народа и бољу будућност мајке Србије.

»С-Н«.

ЗАДАЦИ СРПСКОГ ЗАДРУГАРСТВА

Данас није потребно нарочито истицати од коликога је значаја задругарство за нашу пољопривреду и за наше пољопривреднике. Основни принципи задругарства нашли су солидне основе у нашим крвним задругама, које су биле носиоци благостања, напретка и домаћинства у нас. У њима је старшина задруге био онај који је наређивао, који је водио целокупно газдинство, а млађи су слушали и без поговора извршавали његове жеље и заповести. Послушност, ред, рад и слога владали су свуда и на сваком кораку. И због тога је нашој врлој старини, творцу српскога задругарства, Михаилу Аврамовићу, полазило за руком да отпочне са оснивањем земљорадничких задруга, јер је терен већ био припремљен крвним задругама. Смисао за заједницу већ је постојао у нашем народу, а користи од ње могле су се лако назрети. И када су се задруге већ основале, на њих су се пренела обележја наших крвних или породичних задруга.

Поред користи које је задругарство доносило својим члановима, у њима су се наши људи навикавали да поштују један другог, да заједнички раде у општу корист, да се пазе и воле, и да на тај начин постану корисни чланови друштва и заједнице. Из тих разлога вели с правом г. Аврамовић, да је српско задругарство покрет љубави према човеку, према друштву, према читавом народу и према земљи. Због тога носи српско задругарство једно специфично обележје и карактер високог морала и врлина, што у задругарствима других народа није тако јасно истакнуто.

Српско задругарство оваплотила је српска душа, велика, гостољубива, племенита, правична и честита. Та светла обележја нашег задругарства морају бити водила сваком нашем човеку и грађанину. Ако њих не можемо учинити још блиставијим, не смемо их замрачивати ничим, већ их морамо држати на оној висини, на коју су је поставиле наше раније генерације.

Као што је наша пољопривреда разноврсна, тако исто су многобројни и задаци које српско задругарство има да испуни. Уколико је наша пољопривреда више заостала и неорга-

низована, утолико се осећа већа потреба за задругарством, које треба да организује наше пољопривреднике, њихову производњу и потрошњу свих земљорадничких потреба.

Смернице рада садашње Управе Главног савеза српских земљорадничких задруга, или боље рећи дужности, јасно су истакнуте у својим главним линијама недавним говором председника владе, генерала Недића, одржаном при пријему чланова управа Главних савеза задруга. Ик тога говора избијало је стремљење господина председника да се српски сељак још боље организује у земљорадничке задруге, да кроз задругарство дође до пуног изражаја, и да кроз српско задругарство мора да струји цео народни живот, социјални, економски и привредни. Господин председник владе налази да се српском сељаку, као најмногобројнијем живљу наше државе мора посветити особита пажња, и вољан је да му пружи сваку потпору, без које се правилан рад не може замислити.

Према овим смерницама Управе Главног савеза српских земљорадничких задруга настаће свим својим силама и средствима да се оснују земљорадничке задруге и у оним местима у којима их нема, да би се гро сељака организовао у задруге. Помоћу задруга народ ће доћи и у тим местима до свих оних користи које долазе од задругарства, у првоме реду до духовних, па после и до материјалних. У осталим задругама живеће се рад у јачем степену но што је досад био случај, и отклањаће се сви они узроци који њихов рад коче и онемогућују.

Управа ће настојати да се у народу створи поверење у задругарство, а то значи да се у таквим установама не може спроводити никаква политика, која је упропастила сваку установу у којој се појавила. Установе овакве врсте имају опште национално обележје и оне су општенародна својина. У задругама и у другим пољопривредним установама могућа је само привредна, или боље рећи пољопривредна политика, којој је циљ унапређење пољопривреде и подизање економског стања нашег народа и Србије.

(Наставак на шестој страни)

Др Танасије Митровић,
претседник ГССЗЗ

Састанак Рузвелта са Черчиллом имао је трагичан карактер. Неслога се претворила у формалну свађу, и Черчил који је био Рузвелтов гост у његовој кући, отселио се у британско посланство у Вашингтону. Два дана доцније није хтео да прими у посету ниједног од људи, које је Рузвелт слао њему ради измирења. Зато је амерички председник морао сам да поткумунике о резултатима саветовања.

Овај детаљ о кризи саветовања је доказ тешке кризе сарадње Британије и САД. У вези с тим је сенатор Бертон Хвилер дао једну изјаву управо сензационалног карактера. Он је рекао: „Енглеска још мора да покаже своју јасну одлучност да је у рату на Пацифику на нашој страни. Или мора после рата да се одрекне својих империјалистичких планова“.

Никад још ниједан амерички државник није тако отворено претио Британији. Никад још није било тако недвосмислено изјављено да даља судбина Британије зависи од њеног залагања за америчке стратешке сврхе.

Енглеска штампа није још реагирала на ову дрску изјаву америчког сенатора, али она има доста материјала за огорчене чланке о темама које је дао Черчил у својим Вашингтонским изјавама. Попуштање Черчила у питању приоритета пацифичког ратишта, у питању препуштања Европе болшевизму и у питању Жиро—де Гол изазвало је јако незадовољство у Енглеској. Черчил није смео да се врати у домовину и зато је отишао у Алжир, како би причекао док се његови сународници охладје.

Ако су тачне верзије да је из Алжира наставио пут за Москву, онда је то веома значајан доказ још већег размимоилажења између Вашингтона и Лондона. Вашингтон бије краљем, Лондон покрива кецом. Рузвелт шаље Стаљину својеручно писмо, Черчил шаље код Стаљина самог себе. Рузвелт покушава да придобије Стаљина за рат против Јапана, Черчил мора да задржи сву Стаљинову снагу за свој рат, за европски.

Какав газда, такав и слуга

Размимоилажења између Рузвелта и Черчила имају своју минијатурну копију у размимоилажењима између Жироа и де Гола. Све је исто, само мање величанствено. Исте препирке, чак и истоветна немогућност да се изда комунике о резултату састанка.

Долазак де Гола из Енглеске у Алжир није прекинуо меч између њега и Жироа. Борба се наставља са том разликом што су се до сада боксери тукли на извесном отстојању, а сада су пали у клинч.

Бележимо ову смешну борбу између два издајника не зато што неког може интересовати ко ће од њих да добије превласт — Жиро као главнокомандујући или де Гол као председник комитета — већ зато што иза непомирљивости та два продавца Француске стоји непомирљивост два купца француских поседа, Британије и САД. Те две државе не могу да се споразумеју ни по једном политичком питању.

За сада изгледа да Американци сматрају за своју зону Мароко, Алжир, Западну Африку и Сенегал, а Енглези господаре у Тунису, екваторијалној Африци, Мадагаскару, Реиниону и у Сирији.

Газде Рузвелт и Черчил, поред брига због својих слугу француског порекла, имају брига и са другим слугама. Пошто морају да се некако реванширају Стаљину за његово крваво залагање у рату, то излазе у сусрет извесним Стаљиновим захтевима. Натерали су Египат да успостави дипломатске односе са Москвом, иако се народ противи доласку званичних комунистичких агената. Протерали су Сикорског у Каиро, и на тај начин донекле су задовољили захтеве Москве која је тражила да Лондон и Вашингтон одмах прекину односе са „владом“ Сикорског.

Сада је у Москви појачана борба против Сикорског. Преко агенције ТАСС пуштају се вести оваквог карактера: „*Радици полске народности у америчком граду Њуаркеју дали су изјаву у којој захтевају да се образује нова полска влада, при чему одобравају одлуку Совјетске Уније да прекине односе са Сикорсковом владом*“. По свој прилици, присуствујемо предигри која претходи новој комедији — образовању комунистичке полске владе у Москви.

Заменици Коминтерне

Москва је почела операције освајања емигрантских влада. У грчку „владу“ у иностранству већ је увукла два комуниста, а сада захтева да се један комуниста постави и у „влади“ Слободана Јовановића. Те емигрантске групе треба да буду замена Коминтерне, т. ј. апарат помоћу кога ће московски комунизам ширити свој утицај у другим земљама.

Као друга и трећа гарнитура заменика служе већ одавно постојеће организације „Међународног друштва за помагање револуционарима“ и „Светског друштва за културно зближавање са СССР“.

Енглески комунисти кроз уста Хенри Ноел Брајсфорда одају скривене намере комунизма, а то је образовање четврте интернационале, марксистичке, уместо „распуштене“ комунистичке, која ће ипак бити комунистичка само под називом марксистичке. Али док се припреми могућност за такву нову светску организацију, Совјети већ имају готову организацију „Профинтерну“, која им замењује Коминтерну. Та интернационала професионалних организација функционисе одавно, и одавно је извежбана у извршењу московских наредаба.

Хаос долази

Ма колико је велика комунистичка опасност, ипак можемо констатовати да је Москва сада исувише оптерећена унутрашњим бригама да би могла са

пуно енергије радити за циљеве свог комунистичког империјализма. У Совјетској Унији настаје хаос. Хаос саобраћајни је већ настао, а Кагановић покушава да га заустави терором. Хаос у исхрани је добио такве размере да је Москва морала направити једну „неукусну и некоректну“ (према америчком мишљењу) демонстрацију на конференцији у Хот Спрингсу, где је захтевала да се не говори о послератном благостању, већ да се одмах пошаље 6 милиона тона хране како би се спасла од глади црвена војска.

Хаос постоји не само у Совјетској Унији. Амерички часопис „Тајм“ пише да се Рузвелт налази пред највећим и најобимнијим хаосом свог десетогодишњег председниковања, хаосом који је он сам створио услед неспособности да се организује исхрана америчког становништва, и да се спасе систем карата од јуриша црне берзе. Рузвелт је претњама прекинуо штрајк у гуменој индустрији, а сада је почео штрајк 500.000 рудара.

У Америци расте незадовољство према Рузвелту. Њега исмевају због његових сталних неуспеха. Није успео да одвоји Финску од Немачке. Адмирал Робер, француски гувернер острва Мартиник није се повиновао његовим наредабама. 20 милиона католика и 7 милиона Италијана у САД са гнушањем читају вести о ваздушном терору против Италије.

Вашингтонска влада је забранила сада давање детаља тог америчког зверства у Европи, јер Рузвелт мора да има на уму расположење гласача на претстојећим изборима. И у борби против хаоса, или боље речено против хаоса, он мора стално да памти да се ближи дан избора.

Рузвелтови људи стварају хаос у својој земљи, а осим тога и проповедају хаос у Европи. Самнер Велс је одржао говор у коме је прорицао да, у случају британоамеричке побе-

де у овоме рату, Европа ће да уђе у доба хаоса у коме ће да умру од глади милиони и милиони становника. То је признање неспособности да се организује резултат победе, ако би дошло до победе. Имају права амерички критичари Рузвелтове политике, који кажу да су сви његови послератни планови потонули у „вашингтонском блату“.

Фарисеји и интриганти

Пошто смо већ поменули реакцију Италијана у САД као и католика других народности, вреди још да кажемо неколико речи о ставу енглеске англиканске цркве према ваздушном терору. Она је сада дала званично објашњење у коме се фарисејски каже да не може осуђивати смрт неколико стотина цивилних људи када не осуђује убијање стотина хиљада војника у рату. Пошто је рат неотклонива ствар, то се црква мора са том појавом помирити, а са гледишта морала је свеједно ко је жртва рата — цивил или војник.

За енглеске епископе је свеједно ко је жртва рата — борац који се бори, убија и зато и сам може да буде убијен, или невино дете у некој мирној варошици. Ова изјава англиканске цркве је још један доказ феноменалне безобзирности Енглеза у рату. Енглези су сада започели једну кампању која има за циљ да замути воду у Тангеру. Пуштају се узнемиравајуће верзије. Шпанска влада пориче истинитост енглеских шапутања о неком ненормалном стању у том граду и области.

Води се такође кампања која треба да узнемири јавно мњење у Турској, али турска влада и озбиљан део турске штампе констатују непроменљивост турске политике, којој је једини циљ чување неутралности.

У тој кампањи у Турској велику улогу играју јевреји који су се за време последњих година доселили у великом броју. Јеврејско питање постаје актуел-

но у земљама у којима никада није излазило на површину јавног живота. Једна јеврејска организација у САД приредила је гласање о теми: „Антисемитизам у Сједињеним Америчким Државама“. На питање „Верујете ли да јевреји у САД имају и сувише моћи“ 68% од упитаних одговорило је са „да“. У Енглеској на такво питање одговорио би још већи број грађана, јер се тамо антисемитизам шири из дана у дан.

Слога у Тројном пакту

Неслога и хаос у земљама које се боре против Тројног пакта и неслога између тих земаља расте што дуже траје рат. У Тројном пакту, напротив, повећава се сложеност. Да наведемо само неколико на први поглед ситних чињеница: становништво Формозе и Кореје, које је до сада традиционално заузимало антијапански став, даје сада своје младиће у јапанску војску ради заједничке борбе за источназиски простор. Становништво Галиције дало је ових дана 62.000 добровољаца који су отишли на Источни фронт ради борбе против комунизма. Лавал је у изјави коју је дао ових дана одао признање француским борцима који иду на фронт Европе против комунизма и против Британоамерикаца.

Од ових ситница прелазимо ка важнијој чињеници. Први пут после примирја шеф италијанске спољне политике говорио је веома помирљивим тоном, помињући Француску, и рекао да не постоји никаква намера да се Француска понизи и разори. Италија има пуно разумевања за животне потребе Француске. Тиме је отворен пут да се рашчисте начелно сва питања која још постоје између Вишија и Рима и да италијанско-француски односи заузму своје место у оквиру опште европске сарадње.

Лавал је изјавио да је његов задатак створити срдачне односе Француске према Осовини и на тај начин обезбедити Француској почасно место у новој Европи. Тако се зближавају народи Европе. Исто тако зближавају се народи Азије. Ово повећава моћ Тројног пакта и идеју сарадње која треба коначно да замени предратну идеју међународне борбе.

Мес.

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

16 ЈУНА 1943 ГОД.

- 1) Плац са зградом Браће Недића 6 Дин. 2.700.000.—
- 2) Плац са зградом Алексе Ненадовића 38 Дин. 5.000.000.—
- 3) Плац са зградама Кр. Александра 193 Дин. 2.000.000.—
- 4) Плац са зградом Ловћенска 8 Дин. 480.000.—

18 ЈУНИ 1943 ГОД.

- 1) Плац са зградом Смиљанићева 18 Дин. 1.050.000.—
- 2) Плац са зградама Краља Александра 284 Дин. 2.000.000.—
- 3) Плац са зградом Краља Александр 250 Дин. 2.200.000.—
- 4) Плац са зградом Краља Александра 132 Дин. 4.500.000.—

21 ЈУНА 1943 ГОД.

- 1) Плац са зградом Змаја од Ноћаја 1 Дин. 1.900.000.—
  - 2) Плац са зградама Доситејева 25 Дин. 4.400.000.—
  - 3) Плац са зградом Доситејева 6 Дин. 7.200.000.—
  - 4) Плац са зградом Балканска 31 Дин. 4.500.000.—
  - 5) Плац са зградама Паштровићева 49 Дин. 1.000.000.—
- Продаја ће се обавити у банчиној згради — Скадарска 33/II од 9 до 12 час. где се могу добити и сва даља обавештења.

377 1—1

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.

ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.

РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Теразије 5 мешанин, I степениште (Палата Извозне банке).

Телефон: 20-383. ШТАМПАРИЈА „ЛУЧ“, Краљице Наталије 100.

Телефон: 21-772.

Тромесечна претплата 36 дин. шаље се преко „Пресе“, а д. Влајковићева 1А.

ГОДИНУ ДАНА „СРПСКОГ НАРОДА“

Пре годину дана изишао је први број нашег листа. У њему смо рекли да лист покрећемо да бисмо „наш народни препород олакшали и убрзали“. Није на нама да судимо да ли смо и уколико смо своје обећање испунили, али једно знамо: наш народни препород је данас стварност, коју нико, па ни наши непријатељи не могу оспорити. Српски народ, иако под најтежим околностима, снашао се и нашао себе. Он је одлучно кренуо српским путем, на који га је генерал Недић упутио.

Уверени да само тим, српским путем наш народ може доживети свој препород, ми смо се трудили да испитамо и објаснимо у чему је и какав је тај српски пут. Осећајући сву тежину тога задатка, ми смо трагали по нашој прошлости, васкрсавајући све позитивне личности, као и културне и моралне вредности, које су наш народ и у прошлости чувале и очувале.

То враћање у прошлост било нам је потребно да бисмо кроз њу нашу данашњост боље разумели, а преко овог сагледали и нашу будућност. Све ово нас је само ојш више учврстило у уверењу да ће наш народ — крај свих патњи и тешких искушења до којих га је онај други не-српски пут довео — пребродити све тешкоће и доживети лепшу будућност.

Ту нашу веру у животну снагу нашег народа трудили смо се да пренесемо и на наше читаоце. Мислимо да смо у томе имали успеха, и то је оно што нам даје снаге да своје дело и даље наставимо. На уму нам је стално она песниковачка реч:

„У добру је лако добар бити,
На муци се познају јунаци.“

Да, истрајати до краја са својим народом, то је дужност праве народне интелигенције. Она мора са њим делити добро и зло, мора га опомињати и упућивати, мора бдети над њим као мајка над својим детом. У служби народу лежи њен први и најважнији задатак, јер сви смо ми пролазни и смртни, а само народ је вечит.

Наш ће лист и убудуће служити српском народу. Људи окупљени око нашег листа схватају ту службу светом службом, молећи се Богу да их просветли и да им снаге да свој задатак испуне до краја и како ваља.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

У 27 марту разум није учествовао

„Народ наш заиста има много разлога да мисли о 27 марту. Он је полазна тачка његове душевне и националне катастрофе и свију његових досадашњих — и ко зна још коликих, несрећа. Анализа овог догађаја показује да у њему разум није учествовао.“

ДИМИТРИЈЕ ЉОТИЋ

„Српски народ“ од 27 марта 1943.

А наш народ вели: »Кога Бог хоће да казни, томе памет узме«. Изнад дакле свега видљивог што се дешавало до 27 марта и самог тог догађаја, по вајкадашњем народном мишљењу стоје три појма: грехови наши, Бог велики и казна његова.

Ни објективна историја неће, кад све буде било познато, моћи о овом догађају друго што да каже, него оно што је народна мудрост рекла.

А одатле, да закључимо, да

Победа Европе у српском је интересу

„Због тога је 25 март 1941 године, када је наша бивша држава пришла Тројном пакту, односно стала на страну Европе, био мудар корак, као што је 27 март, када смо се изјаснили против ствари Европе, био тешка погрешка, коју данас скупо плаћамо.“

Ту погрешку можемо поправити само тако, ако у нама пробудимо свест о томе да само у заједници са осталим европским народима можемо обезбедити себи бољи живот.

Свака друга политика била би нова авантура, која би нас неминовно одвела у коначну пропаст“.

„Српски народ“ од 19 децембра 1942

БОРЂЕ ПЕРИЋ

НОВИ ХЕРОИЗАМ

„Морамо бити свесни да ћемо у новој Европи само тако извојевати место које заслужујемо ако будемо претстављали елемент мира, реда и рада. Морамо доказати да смо и под тешким условима у стању да изградимо државу и да је поставимо на солидне темеље. Зато ће бити потребно још те количине и још те каквог јунаштва“.

„Српски народ“ од 10 октобра 1942.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

Стари српски ратник удара срамни жиг издаје априлским бегунцима

„...Стварно пак узевши, бивша југословенска влада за српски народ није ни била права народна влада, јер је она, дочепавши се насилним путем власти после извршеног пуча од 27 марта, била као шарена гомила, у којој су били претежно крајњи левичари, масони, републиканци и њима слични. Стрљајући на чело државне управе, ова владајућа клика од 27 марта отпочела је своју кобну владавину са убитачном паролом: »Боље рат него пакт«. Ову владину парољу свесрдно су прихватили разорни комунистички елементи, јеврејштина и разни интернационални типови који су, инспирисани од владајуће клике, бесомучно урлали београдским улицама, додајући владину крилатицу »Боље рат него пакт«...

ЈОСИФ Г. КОСТИЋ

СРПСКИ НАРОДНИ МИТ И ЕВРОПА

„...Копати јаму другоме — одлика је фарисејског мита. Српски је народ страдао, јер није знао за ту разлику, за тај непрестиви јаз, између свога мита и мита свих оних фарисеја који су га довели до распећа, па и после распећа продужили да мрцваре његово тело и муче његову душу. На црној берзи бездушне себичности и његовог безобзирног цинизма тргује се, како кад затреба, туђим врлинама и туђом крвљу.“

Трагедија је српског народа што је онда, када је највише требало, имао најмање политичког смисла и што није увидео да је његов косовски мит у историској противречности са стварношћу, тојест са митом свих оних народа који су га на превару увукли у ратну пустиловину. Зар се кроз вековни мит тих фарисејских народа не провлачи, као црна нит, њихов окорели егизам, њихов крајњи цинизам, њихова новчана корупција, њихово распаљивање мржња међу људима и сејање неповерења међу народима...“

Оно што чини снагу једног народа, може у извесним приликама да постане извор његових страдања. И врлине, као што су племенитост и витештво, морају се савлађивати разумом, као и мање. У несебичности других себични народи виде слабост и постају безобзирни. Лукавство и превара завладали су светом. Томе се мора учинити крај. Не сме се допустити да се цинизам зацари међу народима, да дух робује материји. Рађа се мит нове Европе, мит двадесетог века, који ставља дух испред материје, рад изнад злата, социјалну правду наместо класне борбе, међународну сарадњу наместо ратова...“

„Српски народ“, Ускршњи број

ДР М. СПАЛАЈКОВИЋ

Краљ Александар против Бољшевизма

„...У Москви пак били су свесни тога каквог противника имају у Краљу Александру. Знали су да је тај монарх најјачи бедем против њеног продирања у Југоисточну Европу, која је имала да буде прва етапа у завојевању континента од стране рушилачке и крваве „светске револуције“. У Бечу, тада још престоници против воље њеног властитог немачког народа створене вештачке државе под марксистичко-клерикалном управом, била је организована нарочита „главна филијала“ Коминтерне за освајање Југоистока“...“

„Српски народ“ од 3 априла 1943.

УСЛОВИ СРПСКЕ ОБНОВЕ

„... У борби за национални препород српски народ пролази данас кроз тешка искушења. Због тога само велико родољубље, племенитост и самоодрицање појединаца и читавих група у корист опште заједнице може да спасе српски народ од пропадања и учини га корисним чланом нације за будућа, сретнија времена.“

Србији — која се и сама подиже из згаришта и пепела своје некадашње славе и величине, да би себи прокрчила пут који ће јој дати достојно место у Новој Европи, потребне су све стваралачке снаге и сва духовна добра целокупног нашег народа...“

БОГОЉУБ КУЈУНЦИЋ

„Српски народ“, Божићни број

СРПСКИ ПУТ

„Зато сам позвао цео српски народ, да препорођен у патњи и искушењу, ослобођен заблуда и лажни, напусти врлетне странпутице које воде у амбис и смрт. Позвао сам омладину да се врати мајци Србији, да се напаја са чистог извора здраве српске светости. Тако ћемо сви збратимљени у слози и љубави, стари ратници и млади прегоаци, поћи раме уз раме нашим старим историским, српским путем, којим су вековима ишли наши претци, кад су били велики. Туда нас је повео Свети Сава и други наши великани, кад смо се пробијали кроз мрак историје и издигнутог чела ишли широким, белим друмом на сунцу божјег дана.“

Зато данас кад нас очекују нове дужности и нови задаци према српској Отаџбини, позивам све праве српске родољубе, цео српски народ на село и у граду да прихвати у чистоти срца и душе и у дубокој вери ово српско јеванђеље за спас и добро српске Отаџбине. И зато што неизмерно, фанатично љубим српску Отаџбину и српски народ хоћу да у новом добу то буде наше национално вјерују, да не бисмо ни једног часа заборавили да сваки чин и сваки делом припадамо само српској Отаџбини. За то нека општи народни поклик, којим ћемо се поздрављати сви без разлике, и стари и млади, буде од сада па за увек:

»СВЕ ЗА МАЈКУ СРБИЈУ!

СВЕ ЗА ЊУ, НИШТА ПРОТИВ ЊЕ!»

„Српски народ“ од 6 јуна 1942.

МИЛАН Ђ. НЕДИЋ,
претседник Српске владе

О ОТАЧАСТВОЉУБЉУ

„Срби упамтите све ове речи и останите у љубави према Мајци Србији верни традицијама својих славних предака. Упамтите добро и знајте да и данас са Мајком Србијом у животу и у свету значите много а без ње да не бисте значили — ништа. Не заборавите да вам је данас кроз све моје речи говорила наша отаџбина, наша мила мати — СРБИЈА!“

МИЛАН Ђ. НЕДИЋ,
претседник Српске владе

„Српски народ“ од 11 септембра 1942.

СЛОМ СТАЉИНОВОГ РЕЖИМА

„Имамо довољно интелектуалне смелости да гледамо стварностима у очи. Имамо довољно моралне храбрости да кажемо истину, ма колико она била непријатна неким или нежељена од других. Српски народ показивао је много бистрине и здравог разума у просуђивању политичких догађаја у Европи и свету, али због своје релативне младости, а можда и због своје словенске природе, склоне романтици, може у извесним часовима да подлегне утицају маште и митова, место да се руководи само здравом памећу и смислом за стварност. Наша је дужност да га упозоримо на ове опасности.“

„Српски народ“ од 26 јуна 1942.

ТЕМЕЉИ НОВЕ СРБИЈЕ

„...А нарочито, и у сваком правцу и погледу: неговање и развијање духа српске слоге и узајамности, односно српске солидарности, сходно познатој начелу, српском категоричком императиву: да само слога Србина спасава. Сложен и смишљен напор и рад нама Србима је и најпотребнији, мада смо баш у томе — у једноме смишљеном и трајно сложеном напору и раду — баш и најоскуднији. Те вредности су увек биле главни елементи и чиниоци, главни извори животне снаге српског народа, па зато они морају бити темељи и нове Србије, оне Србије која ће коначно оживети и изаћи као плод данашњих наших искушења и страдања.“

АДАМ ЛАЗАРЕВИЋ

„Српски народ“ од 6 фебруара 1943.

СМЕНА ПОКОЛЕЊА ОСТВАРИЋЕ НОВУ СРБИЈУ

Нов тип српског омладинца, радника и ствараоца, пионира боље будућности српске

Усред ових тешких и суморних дана, које преживљујемо као последице националне катастрофе, има и часова, када нам се враћа вера и самопоуздање. То су часови када осећамо било мајке Србије у њеној вољи да вечито живи. Ма да има много злог и рђавог које се одиграва међу нама и које нас ружно претставља, има и светлих момената, који нам не дају да клонемо и који нам дају наду у будућност.

Такви су часови били манифестација здружене и збратимљене српске националне омладине, добровољаца, националаца и сеоских омладинаца у присуству оца Србије, који своју моралну снагу да истраје на овоме путу црпе поглавито у елану препорођене српске омладине. Генерал Недић имао је поверења у српску омладину да ће се пренети и вратити се трагу својих великих предака и у томе се није преварио. Зато он сада, гледајући жртве и прегалаштво новог поколења, може да тврди да народ, који има тако национално свесну омладину, радну и жељну знања и напретка, тај народ не може пропасти и он ће савладати све тешкоће и преболети све катастрофе.

Тако је генерал Недић у недељу доживео свој »најсвечанији дан у животу«, гледајући узданицу српског народа спремну да у чистоти душе и јакости воље на својим снажним мишицама прихвати аманет мајке Србије, који је он у најтежим часовима сачувао, чекајући пун наде и вере час да га преда новом поколењу да га брани, чува и штити. Гледајући ове омладинце, спремне на сваку жртву и на сваки напор ради добра и величине мајке Србије, суза радосница појавила се у његовом брижном оку, а груди су се бурно надимале од поноса и радости што је дошла смена страже, достојна великих поколења која су умела да воле и бране мајку Србију. Спасилац Србије, који чини надчовечанске напоре да исправи погрешке свога поколења, да подигне што је порушено и упропашћено да сачува будућност српског народа доживео је тога часа једину на-

граду, коју може да жели, да види да његова жртва није била узалудна и да дух нове Србије, честите и поштене, радне и правдољубиве, расте и буја. Гледајући спас и будућност српског народа обезбеђену у сигурним младалачким рукама, сав озарен и преображен, његова душа обрачувајући се у захвалности Господу Богу као да је понављала речи Симеона Богопримца: »Мајко Србијо сад можеш да пустиш свога слугу, који те је верно служио, јер будућност српске Отаџбине обезбеђена је«.

Одиста оштрином свога ума и снагом своје воље он је прокрчио српски пут и нова поколења неће моћи више да лутају по странпутицама. Гледајући их у недељу здружене и збратимљене у једној мисли и у једном осећању он је имао грандиозну визију како по томе путу руку под руку, раме уз раме чврстим кораком корача удружена српска национална омладина као непробојна фаланга у незадрживоме ходу ка новој Србији.

Отац Србије у разговору с једним сеоским омладинцем, будућим обновитељем српског села

Велика омладинска свечаност

Свечаност слоге и братимства српске омладине одиграла се прошле недеље у просторијама Националне службе за обнову Србије. Добровољци под шлемом, обезвници Националне службе са ашовима и пијуцима, сеоски омладинци у народној ношњи дочекали су у строју председника српске владе, бурно га поздравили и сложено отпевали „Ој Србијо, мила мати“.

После поздрава руковоаца Националне службе за обнову Србије, г. др. Буре Котура, узео је реч председник владе генерал Недић и у једном надахнутом говору упутио је своју реч српској националној омладини. Генерал Недић је рекао између осталог:

„Драги моји омладинци, кад вас гледам тако здружене и збратимљене моје је срце пуно радости. Данашњи дан је најсвечанији у моме животу. Кад видим добровољце, Националне и сеоске омладинце здружене у једној мисли и идеји, служби отаџбини и народу онда сам сигуран у наш васкрс и бољу будућност.

Јер васкрснути значи и родити се поново, отрести се старих грехова и заблуда и препорођење да уђемо у бољи и срећнији живот у бољу отаџбину нашу мајку Србију.

А шта ја желим од српске омладине? Генерал Недић жели да од вас децо направи поколење за песму створено, гранитну омладину која ће бити светла, чиста, поштена, послушна, дјсци плинована, радна и на дику и понос мајке Србије. Нарочито хоћу да вас отргнем од старе омладине која је била изгубила српски компас и која је служила туђим интересима, а не српским.

Ви сте нов свет. Ви морате да означите нов култ да водите српски народ срећи и поносу и да му будете утеха у тешким временима. Ето то хоће генерал

Недић и он жели да створи од вас српску узданицу. Кад вас видим збратимљене срце ми се испуњава радошћу.

Под сунцем крепите своје тело да би имали физичке снаге јер није довољна само морална и духовна снага да се прође кроз живот.

Обраћајући се добровољцима генерал Недић је рекао: Мило ми је да видим овде до-

Обезвници Националне службе прискочили су са ашовом и пијуком да штите Србију од злотора и несинова. Почели су да поправљају да мајка Србија стане на ноге и да покажу примером целом народу како треба подизати оно што је порушено.

Ту су и земљорадници, сеоски омладинци. Њихови очеви су ме најбоље разумели. Рекао сам сељацима: Браћо Шумадинци, про-

Ево наше омладине, како је 20 година нисмо видели! Сврстани у редове као радници на обнови Србије они су понос свог народа

бровољце који су се борили и створили данашњи поредак. Они су први пионери Србије. Њих свега 180. Дао сам им пушке, моје срце је тада крварило, јер сам знао да многи од њих нису дотле ниједан метак опалили. Али били су срца јуначког и када сам их послао и поделио на три дела почели су да народу повраћају веру, отаџбину и породицу, јер је био залутао.

Нова Србија генерала Недића

„Нова Србија, коју генерал Недић носи у својој души и у своме срцу, биће Отаџбина правде и поштења, части и моралне лепоте, остварени аманет честитог кнеза Лазара и неустрашивог борца за правду Краљевића Марка: „Ни по бабу ни по стричевима, већ по правди Бога истиног“. Нова Србија биће оваплоћење тога идеала, док је изграђују родољубље и правдољубље генерала Недића, или је неће бити; никада неће постати стварност, ако силе зла, негативно и рушилачко надвлада стваралачко и градитељско у нама“.

„Српски народ“ од 7 августа 1942.

Генерал Недић у разговору с најмлађим српским добровољцем

Сачувати српски подмладак - најглавнији задатак нације

„Треба сачувати од пропасти, треба спасти од смрти узданицу и основу будуће српске отаџбине, данас најдражи и најдрагоценији посед наш: најмлађи српски нараштај. Незбринуту српску децу, која су у већини случајева остала без родитеља и старатеља, треба збринуту, прехранити и осигурати им оно најнужније: свакидашњи хлеб и кров над главом“.

„Српски народ“ од 24 јула 1942.

УЈЕДИЊЕНА НАЦИОНАЛНА ОМЛАДИНА СРПСКА

Без здраве националне омладине нема нити може бити здравог националног друштва. Ову стару, вечну истину били су заборавили и потпуно занемарили наши бивши властодршци и сви они који су, по свом положају, у нашем некадашњем јавном животу били позвани да васпитавају нашу омладину и управљају

Сеоски омладинац Матеја Матеић, омиљене наше народне бистрине и лепоте, говори пред председником Владе

њеним стремљењима. Бивши политичари и у колико су се обрађали омладини, они су то чинили једино и искључиво из партијских рачуна, настојећи да од младих људи стварају банде кортежа, агитатора и разбијача. Међутим, некадашња мала Србија, она Србија из времена пре светског рата имала је сасвим другачији став према својој омладини. Тада су и политичари и професори Универзитета и књижевници и сви други јавни радници стварали од омладине жарниште народног живота и авангарду националне борбе.

У та светла и часна времена омладина се никада није одвајала од свога народа, она је стално била надахнута народним традицијама и народним духом, била је поносна својом историјом и увек спремна да прва понесе и све жртве, ако то буде од ње затражено.

Наопаки рад после 1918 године на свим подручјима нашег политичког и јавног живота нашао је свога пунога израза и на плану омладинском. Препуштена сама себи с једне стране, а имајући пред собом рђаве примере старијих с друге стране, ова омладинска генерација не само што је остајала без националног компаса, него је морала и да забрази у сасвим туђинске изво-

ре и да постане расадник и жижа туђинског духа и туђинских мисли.

После наше катастрофе од 1941 године, чим се почело да долази до освешћења, једна од првих ствари свима истинским родољубима била је јасна: било је јасно да се без здраве националне омладине не може, нарочито у овим тешким временима, исправити и обновити народ. Зато је председник српске владе, армиски генерал г. Милан Недић, упутио свој први апел националној омладини да му она буде главни ослонац и подршка у раду на спасавању и обнови Србије и српскога народа.

Под његову заставу народног спаса с јесени 1941 године, са пуно жара и идеализма, најпре је кренула једна мала, али избрана јуначка чета српских добровољаца. Они су пошли с оружјем у руци да зауставе и разбију партизанску немачку која је била тада загрозила српском народу. То су били припадници оне наше борбене националне омладине, која се ни пре овога рата није никада хтела да одрекне народних идеала, оне омладине која је у она суморна и кобна предрагна времена била гоњена, а често и премлаћивана од тако рваних југословенских националних режима.

Па је омладина у своју борбу за спас српскога народа, под заставом г. Недића, унела толико фанатизма и пожртвовања, љубави и вере да је врло брзо стала за врат црвеној аждаји и почела да уноси мир, ред и спокојство међу становништвом Србије. Редови ових омладинаца почели су убрзо да се појачавају, формирани су нове чете и нови батаљони и данас српски добровољци претстављају у Србији најјачу снагу одбране мира и реда у служби народа и отаџбине.

После добровољаца, опет по плану и позиву председника српске владе, појавиле су се омладинске организације Националне службе за обнову Србије. Са ашовом и пијуком у руци, ове су се организације бациле предано на рад и тиме су дале пример сваком грађанину ове земље: да у данашња времена рад претставља прву дужност сваког сина Србије. Омладинска Национална служба за обнову Србије убрзо се проширила по целој земљи и до сада је дала многе видне резултате не само рада него и реда, дисциплине и пожртвованости.

У исто време и упоредо са овим националним омладинским организацијама појављују се и организоване групе наших сеоских омладинаца, домаћинских синова из шумадијских села, који се такође стављају у службу Владе народног спаса, као пионери народне обнове. Ови млади земљорадници у организованим групама, а под вођством установе „Земља и рад“, одлазе у Велики Немачки Рајх где на терену, међу тамошњим просвећеним земљорадничким сталезом, стицучу знања за бољу обраду земље и враћају се натраг у своју средину да примене и искористе стечена искуства. Они су у исто време најбоља жива веза између српског народа и немачког народа и они тиме доприносе знатан удео за међусобно упознавање и истинско разумевање српског и немачког народа.

У прошлу недељу одиграла се једна врло значајна манифестација свих група данашње српске националне омладине. У просторијама Националне службе за обнову Србије приређена је можда по обиму једна мала, скромна, али по духу и значају велика и историска свечаност, на којој су узели учешћа припадници Хора

Чувар Србије, млади добровољац, крај српске заставе (Све слике од Државне пропаганде)

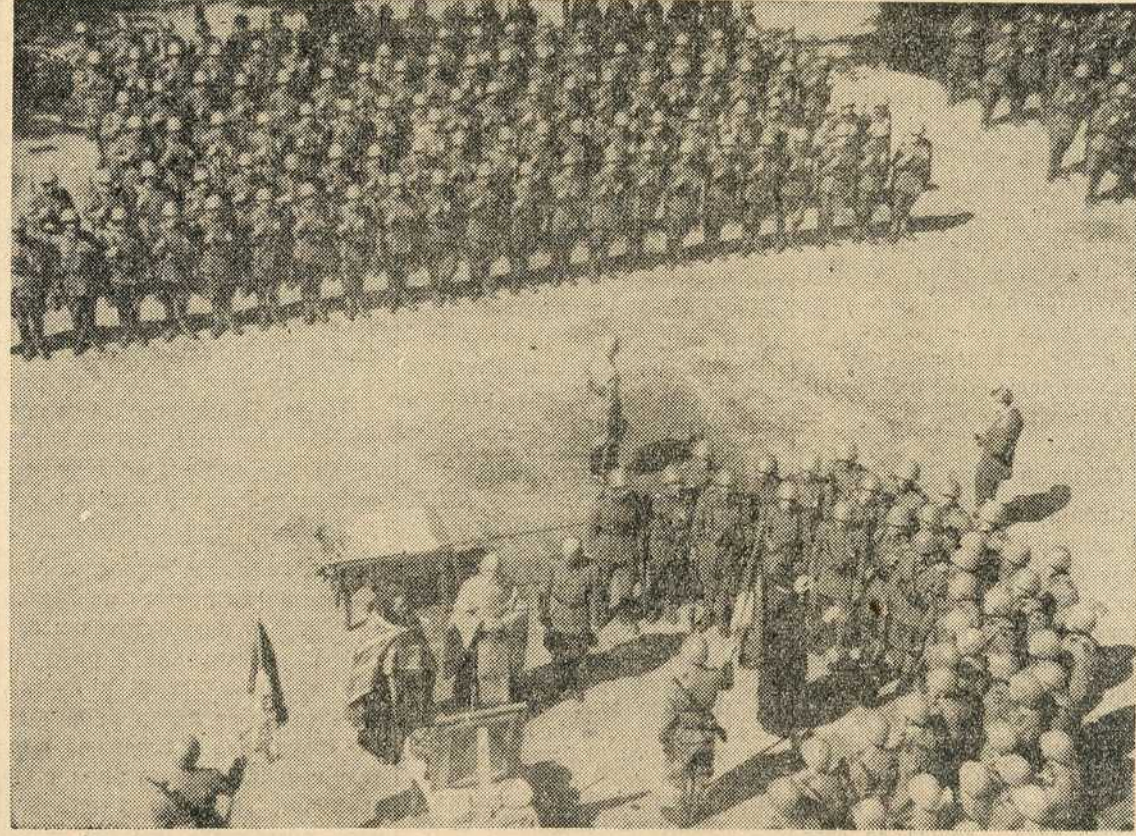
српских добровољаца, Националне службе за обнову Србије и сеоских омладинаца из „Земље и рада“. Збратимљени и уједињени на истом великом послу спасавања и обнављања своје отаџбине, они су у јединственом строју и са заједничком громком песмом дочекали и поздравили председника српске владе, генерала Милана Недића. Дубоко дирнут овим приказом, генерал Недић је, пун радости у срцу, у првим речима свога говора нагласио да је то „најсвечанији дан у његовом животу“.

„Кад видим добровољце, националне и сеоске омладинце здружене у једној мисли и идеји у служби отаџбини и народу, онда сам сигуран у наш васкрс и бољу будућност“, рекао је генерал Недић.

Свечана приредба братимљења и уједињења српске националне

омладине, без обзира којој организацији та омладина припада, и да ли се бори за обнову свога народа са пером, речју, ашовом или пушком у руци, треба да буде почетак једног још крупнијег организованог наступања целокупне српске националне омладине у борби за боље и срећније дане Србије. За овим примером ће извесно поћи и сва наша национална омладина у унутрашњости земље и постоје оправдане наде да ће мученички српски народ ускоро имати пред собом моћне легије својих омладинаца, који ће свесно и пожртвовано радити са народом за народ. Ово наступање уједињене националне омладине српске разбиће и онемогућиће последње остатке оне изрођене наше омладине, која нам је остала у заоставштини из злих пређашњих времена и која је била изгубила сваку везу са својим сопственим народом. Сеоски омладинци претстављају снагу, и извор српскога народа, омладинска организација Националне службе за обнову Србије даје примере пожртвованог, несебичног, планског рада, а српски добровољци чине чврсту и сигурну одбрану и снагу народне и рада народног.

Задахнута националним духом, имајући у виду само интересе отаџбине и свога народа, здрава, уредна, васпитана у духу народних традиција, уједињена српска омладина, већ данас претставља велику наду дубоке корените обнове Србије и највећу гаранцију да ћемо преживети ове тешка времена и кренути светлијој и сигурнијој будућности.

Млади добровољачки батаљон полаже заклетву

ГОДИНА ДАНА РАДА НА ПРИВРЕДНОЈ ОБНОВИ СРБИЈЕ

Годину дана, од првог броја на овамо, уредништво „Српског народа“ поклонило је своју пуну пажњу привредној обнови Србије.

Као главне задатке на том пољу уредништво је поставило: 1. Унапређење наше пољопривреде; 2. Спровођење планске пољопривредне производње; 3. Рад за обнову земље; 4. Сузбијање црне берзе и шпекулације.

Уредништво, путем многобројних чланака, написа, приказа и репортажа спроводило је непрестано у том духу нит обнове, која је битан предуслов за постизање материјалног благостања Србије.

Подизање наше пољопривреде

На првом месту је брига око подизања наше пољопривреде, унапређења нашег села. Једна плодна, Богом дана земља простира се у границама Србије, под једним поднебљем на коме би нам најнапредније пољопривредне земље света могле завидети. Суво злато крије се у недима те плодне земље, из којих заораних бразда извиру божји дарови. Па ипак, пољопривреда у нашој пољопривредној земљи, где 85% становништва претставља сељачки staleж, била је толико запостављена, да је произвођач спао до граница немаштине и беде, а државни приходи тражили су своје изворе у свем другом, само не у ономе што је у нашој земљи претстављало највеће богатство.

Полазећи са тог гледишта уредништво „Српског народа“ руководећи се интенцијама генерала Недића, уложило је своје пуне напоре да нашу пољопривредну производњу постави на висину коју заслужује и да јој да значај који заиста претставља. Читаве рубрике, а најзад и читаву страну „За српско село“, посвећује се стручним чланцима, упутствима и саветима нашем земљораднику о обради земље, о развијању оних грана сеоске производње које су код нас биле сасвим запостављене или чак неуведене. Изношене су мере за што већи принос житарица, указивано је на потребу што већег гајења поврћа за људску исхрану, пићних биљака за сточну исхрану, воћа за свежу потрошњу и прераду, уљаних биљки за производњу уља, затим на појачање и побољшање гајења ситне стоке, на проширење живинарства, пчеларства и свидогјства. Исто тако давана су упутства о мерама за предохрану противу биљних болести и штеточина, о справљању и преради пољопривредних и сточних производа, о подизању хигијенских услова живота на нашем селу.

Многобројна писма и питања која уредништво добија од наших пољопривредника најбољи су доказ како су његови напори наишли на плодно тле и како је наш земљорадник вољан да прими и усвоји добар савет, да би постигао напредак и успех у својој раду.

Да би наша пољопривреда заиста дала у садашњости и у будућности што веће резултате,

неопходно је да се она, на основу већ стечених искустава у иностранству, руководи једним смишљеним планом, да произвођач не буде препуштен самом себи, већ да му се укаже пут којим има да пође у својој раду и својој производњи, да би он лично и цела земља црпили из тога највеће користи. У том циљу заведена је у Србији планска пољопривредна производња.

На основу смерница које је планска пољопривредна производња поставила, уредништво је у сваком тренутку давало најшира обавештења и тумачења, указујући на потребу и корист придржавања тих смерница. Јер, само једним смишљеним и планским радом моћи ће наша пољопривреда да заиста рационално и до највеће мере искористи све природно богатство земље и да буде равна осталим земљама са модерно и плански развијеном пољопривредном културом.

Сеоски омладинци у Немачкој

Уредништво је нарочиту пажњу посветило групама наших сеоских омладинаца, који исврмено одлазе у Немачку као гости угледних немачких пољопривредних газдинстава. Утисци ових омладинаца, које је „Српски народ“ у више махова објављивао, најбоље показују колико су доброг и корисног тамо видели и научили, да би по повратку у своја села могли о томе причати својим суграђанима и применити на својим газдинствима. Поред модерног и рационалног начина обраде, они су тамо имали прилике да виде шта значи планска производња и колике су огромне користи које од ње црпе и пољопривредник, и село, и цела земља.

Обнова задругарства у Србији такође је, нарочито у вези са пољопривредом, догађај коме је лист посветио највећу пажњу. Новим уредбама о реорганизацији задругарства, оно полази новим путем, који има да отклони тешке последице досадашњег цепкања пољопривредних газдинстава и да створи једну моћну организацију продуктивних сеоских снага, способну да сама постави нашу пољопривреду на одговарајућу висину данашњице. Томе ће лист посвећивати своју пуну пажњу, у жељи да свест задругарства и снаге кроз заједницу продере до најширих слојева нашег сељачког staleжа, као залога наше боље и сигурније будућности.

Обавеза рада

У Србији су рат и његове последице порушили много тога што је било подигнуто, а преостало је још да се подигне много тога што је у прошлости било пропуштено. Да би се ово постигло, потребан је рад општи, рад сваког појединца. Рад је вредност већа од злата. То нам је најбоље показала и доказала Немачка, која је, после Светског рата, дошла до свог доцнијег благостања и снаге је-

дино путем рада, на коме је засновала све своје вредности. Тим путем и ми морамо поћи данас, свесни да је рад већа вредност него ли злато у банкарским трезорима и свесни да сва богатства наше земље могу да се из ње добију само ако у то уложимо свој рад.

Због тога је уредништво преко листа посветило пуну пажњу обавези рада као националној дужности сваког Србина, сузбијајући злонамерну пропаганду и указујући на чињеницу, да сваки грађанин тиме само одужује свој дуг домовини, јер у њој ради, а тековине његовог рада нико неће износити из земље, већ ће оне остати овде, да би подигле нашу производњу и следствено наше сопствено благостање.

Борба против шпекулације

У исто време уредништво је подвучило значај наше велике радне организације Српске заједнице рада, у којој радници и послодавци, удружени и свесни значаја својих улога, иду руку под руку истим путем ка истим циљевима.

Најзад, уредништво је међу првима оштро жигосало једну немилу појаву, која прети да разори оно што се тешком муком изграђује на обнови нашег привредног живота. То су црна берза и шпекулација, рак ране на нашем привредном организму. Нема осуде која је довољно оштра да би се применила на онај изванредно број несавесних појединаца, који једино и искључиво у свом личном интересу стварају међу потрошачима панику, како би могли дизати до безочности цене животних намирницама у тајној продаји, изузимајући их на тај начин из правилне расподеле грађанству. Уредништво ће исто тако и у будуће жигосати не само ово наше велико зло, већ и поједине случајеве и појединце који се на овако безочан начин огреше о своје суграђане и о социјалне и родољубиве обзире у овим тешким временима.

Кроз обнову наше пољопривреде прилагођене планској пољопривредној производњи, кроз рад као највеће богатство данашњице уз сузбијање нерада и несавесности, уредништво Српског народа обележава путеве наше будућности, у постојаној вери да ће наш народ, идући тим правцем, постићи своју пуну обнову, подићи благостање и узети међу осталим европским народима место достојно његове прошлости и његове стварне вредности.

АРГЕНТИНСКИ ДОВОЗ ПШЕНИЦЕ У ШПАНИЈУ

Буенос Ајрес. — Према службеном шпанском саопштењу о убрзању довава гвожђа Аргентини, издала је сада аргентинска влада наредбу за извоз доспелих довава пшенице од 100.000 тона. Према одредбама аргентинско-шпанског уговора од 1942 године отпремиће се 1 милион тона пшенице и 3.500 тона дувана за 30.000 тона гвожђа и челика и више бродова. Извесна ће се количина отпремити чак и на кре-

ЗАДАЦИ СРПског ЗАДРУГАРСТВА

(Наставак са прве стране)

Поверење у задругарство створиће се не само радом Управе, већ и избором људи, који и по својој домаћинству, и по својим моралним особинама, и по својој предузимљивости уживају велики углед и поверење у народу. Та селекција људи била је одавно прека потреба српског народа и Србије, а данас је она још већа и још пожељнија.

У вођењу народних послова и државе морају доћи до изражаја људи који ће се руководити интересима српског народа и Србије, који ће у свој рад улагати све оно што је у њима најлепше, најчеститије и најплеменитије.

Као што мали људи морају одговарати за свој рад, тако још више морају одговарати за свој рад и људи на водећим местима.

Та одговорност не потпада толико под постојеће законе колико под личну савест, под лични критеријум, под суд сопственог народа, који је објективан, правичан и неумитан, а строжији од свакога другог суда.

Управа ће настати уз потпору Владе генерала Недића да преко задруга буде организована потрошња, производња и прерада пољопривредних производа, а тако исто и увовча-

Обезбеђење сточне хране

У Министарству пољопривреде и исхране одржана је ових дана конференција пољопривредних стручњака по питању обезбеђења сточне хране за идућу зиму.

У првом реду претресано је питање кишељења — силирања зелене хране, а нарочито кукурузовине у сило-јамама. Оваквим силирањем повећала би се хранљива вредност кукурузне шаше, која је и до сада коришћена као сточна храна само са знатно мањим успехом.

Констатована је потреба да се одмах по скидању стрнина засеју биљке за сточну храну, као кукуруз са сачму, мухар, сирак, просо итд.

Решено је да се препоручи пољопривредницима да скупљају разне отпатке као лишће од репе, отпатке кромпира, разне барске биљке, трску пре цветања и тако даље, па да неке осуше а друге силирају и употребе у току зиме за исхрану стоке. Најзад је одлучено да се препоручи спремање лисника од цбуња или шибља, кога по нашим селима има у великим количинама.

По свима овим питањима Министарство ће повести пропаганду у народу преко стручних органа на терену, као и растурањем посебних летака у којима ће бити изнет начин производње, сакупљања и спремања што веће количине и што боље сточне хране, да би се у највећој мери обезбедила исхрана стоке за идућу зиму.

вање пољопривредних производа.

На унапређењу пољопривреде Управа мора радити свим својим средствима, а нарочито на извођењу планске пољопривредне производње. Многима изгледа да планска пољопривредна производња није баш најбоља, али више због тога што у нас није било никаква плана у пољопривредној производњи, него због тога што она сама собом није добра. Потреба за планском пољопривредом осећала се још много раније, као што ће се осећати и касније, само она није могла да се привреде раније у дело. Сваки је производио шта је хтео, те се отуда дешавало на пр., да ми као пољопривредна земља увозимо семе сунцокрета, семе бундева, и другог уљеног семена ради производње уља за своје потребе. Још данас можемо да видимо све корисне стране планске пољопривредне производње, објективно посматрајући, а касније ћемо то увидети још боље и још јасније.

У погледу новчаних сретстава за рад, потребних задругарству у великој мери, Управа ће се постарати да их прибави потпором Владе генерала Недића, који је поклатио велику пажњу српском сељаку и његовом задругарству, у које он полаже велику наду. Српско задругарство ће се одужити томе поверењу и тој пажњи својим преданим и пожртвованим радом.

То би углавном биле смернице рада и дужности Главног савеза српских земљорадничких задруга, које ће се испуњавати за подизање српског народа и Србије.

Др. Танасије Митровић

БРИТАНСКИ ХОНКОНГ-ДОЛАР ПОВЛАЧИ СЕ ИЗ САОБРАЋАЈА

Шангај. — Јапански је генерални гувернер најавио за још неодређено време повлачење некадашњег британског Хонконг-долара из саобраћаја из области Хонконга. Овај је британски новац био само прелазно дозвољен, да се становништву уштеде неугодности. Свестрана припремања осигураће, да ће јапански војни новац моћи да задовољи свим захтевима. Пре кратког времена спроведено је укидање ограничења за измену Хонконг-долара и јапански војни новац имао је за циљ да се омогући повлачење Хонконг-долара.

РЕКОРДАН УСПЕХ ЈАПАНСКЕ ШТЕДЊЕ

Токио. — Јапански је министар саопштио, да је народна акција за штедњу за годину 1942/43 преконачила циљ од 23 милијарде јена за 457 милиона. Овај рекорд повећава целу народну акцију за штедњу од почетка кинеског рата на јена 69.829.000.000.

ПРОИЗВОДЊА ФРАНЦУСКЕ ИНДУСТРИЈЕ САТОВА У 1942 ГОДИНИ

Париз. — Француска је индустрија сатова израдила у години 1942 месечно 80.000 депних сатова и 2 милиона будилника. Било је 421 предузећа, међу њима 341 са прометом мање од 1 милион франака. За годину 1943 рачуна се са повећањем производње.

Спољни изглед суперстратега комунистичког -- капиталистичког блока симболише и стратегију тог блока. Она се и на штакама једва креће. Она није у стању да направи ниједан слободан покрет, већ је сваки њен покрет у-кочен тешком болешћу, а име те болести је неслога и неспособност.

Драмски завршетак састанка Черчила са Рузвелтом (када ни после 16 дана препирке нису нашли бар једну реченицу која би као комунике задовољила обе стране) говори, више о неслози у логору коалиције и о њеној неспособности. Да су могли, да су имали снаге за победу над Тројним пактом, не би требало да се толико саветују, не би морали да се са састанка разиђу као непријатељи.

Америчко министарство војске саопштило је да су САД изгубиле до сада 84.000 војника. Како је већи део тог губитка припао афричком ратишту, то су генерали, адмирал и политичари, присталице пацифичке стратегије, добили у свом захтеву подршку јавног мишљења да се центар борбе пренесе на Пацифик. У Америци су прочитали веома значајан чланак који је дао за „Илустретед Лондон Њус“ војни стручњак Цирил Фелс, а у коме се наглашава да је атлантски бедем ванредно тешка препрека, а да се напад на Европу не може замислити све докле док се не васпостави неопорно господарење на морима. Американци више разумеју рат против Јапана, него против Европе. И зато је чланак „Тајмс“ од 28 маја, у коме тај водећи лист закључио Американце да не одустану од раније утврђене стратегије, тј. да прво скрхну немачку војну силу, а онда да победе Јапан, остаје глас вапијућег у пустињи. Америчке водеће личности, као што је на пример сенатор Бертон Хвилер, из Монтане, изричито кажу: „Било би мудро кад би Америка у првом реду продужила офанзиву против Јапана, а тек у другом реду позабавила се савазничком инвазијом у Европи“.

Криза у СССР

Проблемом „Јапана или Европа“ занима се целокупна светска штампа. Интересантно је мишљење Надир Надира у „Думхуријету“, који каже да се победа не може постићи нападима из ваздуха или покушајима слабења на неки други начин, већ увек и свуда бајонетом. Један покушај искрцавања Британоамериканца у Европи за сада није вероватан, јер изгледа, да Британоамериканци нису у овом тренутку довољно јаки. Али чекање до јесени или до зиме могло би довести до слома или до губљења важности Источног фронта за Британоамериканце. Нико не може тврдити да Совјети на Истоку могу издржати вечито.

Иза ове прилично обазриве реченице турског публицисте крије се мрачна стварност, мрачна са британоамеричког гледишта: Совјетска Унија налази се у тешкој кризи. Прво стање исхране је очајно. Совјети траже хитан довоз 6 милиона тона хране и захтевају да се теоретска

конференција за исхрану, која заседава у Северној Америци и која ствара фантазије о послератном времену, претвори у практичну конференцију и да одмах мобилише залихе хране за слање исте у Совјетску Унију. Међутим, у Бразилији је одлучено да униште 75 милиона цаква кафе, која би добро дошла Совјетима, а која се не може испоручити због несташнице бразилске запремине.

Друга криза Совјетске Уније — то је попуштање дисциплине. Члан Централног комитета комунистичке странке Митин ових дана одржао је преко радија један значајан говор, у коме је оштро нападао „саботере и мрачне елементе“ и претио „издајницама из страха и из намере“, а затим позивао на безусловну дисциплину. Овај апел потврђује вести о јаким незадовољству у црвеној војсци и о немирима у совјетској земљи. У Азарбејџану и Узбекистану избили су устанци. Услед тога је председник врховног савета узбекистанске совјетске републике Ахун Бабејев збачен са свог положаја а на његово место дошао је Кагановићев повереник и припадник НКВД Абдували Мунџинов, који је добио задатак да угуши устанак.

Трећа криза у СССР, то је криза људства. На кубанском мостобрану заробљена је жена-наредник Баренкова када је немачка артиљерија десетковала њен батаљон, који је био састављен од мушкараца и жена. Она је испричала да се морала пријавити у црвену војску, јер није пристала да ради у фабрици 16 часова дневно и зато је била проглашена за саботера. На тај начин Совјети уврћују у црвену војску велики број жена, јер немају више довољно мушкараца. Криза људства види се и по томе што су Совјети морали да прекину операције на Кубанском мостобрану, јер не смеју више да троше људство тако безобзирно као што су радили до сада.

Четврта криза је изазвана образовањем руске националне ослободилачке армије. У ту армију прелазе хиљаде и хиљаде црвеноармејца, јер воле да се бију за руску националну ствар, а не за комунистичку диктатуру.

Стаљин је много шта украо од Русије, како би окитио комунизам у националном стилу. Али он није смео да каже реч „Русија“. Реч „Русија“ је изговорио генерал Власов и зато је придобио срца 70 милиона руских људи с ове стране фронта.

У последње време Власовљеви одреди узели су великог учешћа у борби против совјетских герилских банди у позадини Источног фронта. Сprovedена је акција чишћења и том приликом су освојена 74 бандитска центра. Руска ослободилачка војска показала се сјајно: и војнички, и идеолошки она је чврста и поуздана. Зато се сада већ може казати: на Источном фронту почиње борба између Власова и Стаљина, између Русије и СССР. У тој борби победиће Русија, а СССР ће нестати.

Криза Чан Кај Шека

Стаљин осећа своју слабост, и зато, како изгледа, није вољан да помогне Американцима у њиховој борби против Нипона. То помагање би било тим ризичније што се Јапан припрема за све могуће евентуалности и баш зато убрзава ток догађаја у Ки-

Јапанска офанзива долином Јангцекјанга и јужно од те реке развија се веома успешно и ствара тежак утисак у Чунгкингу, који се осећа непосредно угрођеним.

Ова битка добила је код Кинеза назив „битка за пиринач“, јер су Јапанци продрли у област која је хранила пиринчем већи део чунгкиншке Кине. У тој земљи већ сада је наступила страшна глад. Да Кинези нису били Кинези, они би тамо, у чунгкиншкој Кини, већ одавно сви погинули услед немогућих услова живота. Али сада и Кинези не могу више да издрже и зато у Чунгкингу расте такав протест против даљег вођења бесмисленог рата, да то ствара тешку унутрашњу кризу у чунгкиншкој Кини.

Чанг Кај Шек не добија помоћи од Британоамериканца и тражи смењивање фелдмаршала Вавела. А Вавел је више забринут концентрацијом совјетских трупа на авганистанској граници него катастрофама чунгкиншких трупа на Јангцекјангу.

Једино помоћу авијације Американци покушавају да помогну Чан Кај Шеку. Али та авијација генерал-мајора Стивлела је малобројна и не може да се појача зато, што се ова америчка авиациона снага Пацифика концентрише у области Аустралије, где су Јапанци постали необично јаки у ваздуху. О односу снага између британоамеричке и јапанске авијације на југозападном Пацифику говорио је аустралиски министар председник Кертин који је нагласио огромну моћ Јапанаца. Он је рекао да су Американци извршили неколико ваздушних противнапада, али, несумњиво је да ови удар-

ци претстављају таква оптерећења наших извора попуњавања, да смо се већ често пута приближили потпуном материјалном исцрпљењу“. Ово је веома интересантно признање.

Криза ваздушног терора

Када Кертин говори о исцрпљењу америчких ваздушних снага у вези са неколико прилично слабих напада ваздухопловства САД на јапанске истурене базе, онда можемо замислити колика је исцрпљеност америчког ваздухопловства када су у месецу мају Британоамериканци само над Западном Европом изгубили 310 четворомоторних бомбардера и 240 других ваздухоплова.

Опасно повећање губитака у ваздухопловству, скопчаних са ваздушним терором, није једина појава која је проузрокована том стратегијом убијања деце. Прво, у Енглеској су осетили жестину немачке реакције, жестину немачких ваздухопловних напада на британске градове. Створило се такво расположење код Енглеца, да је Идн морао да одржи један говор у коме је убеђивао Енглеце у целисходност даљег настављања ваздушног терора.

Друга појава то је повећање отпорности европских народа против ваздушног терора. Лист „Месаџеро“ карактерише понашање народа Италије као „противофанзиву цивилног становништва“, које после најтежих напада поново успоставља јавни живот и тако га враћа нормалном току, као што се то обично дешава у једној тврђави која се налази у најистакнутијој борбеној линији.

Дакле, Британоамериканци и-

мају већ доста разлога да сумњају у целисходност ваздушног терора, јер је он прескуп, а и не даје жељени ефекат. Карактеристично је да америчка влада од својих поданика крије појединости ваздушне терористичке акције над Италијом, јер не сме да изазива протесте против милиона и милиона Италијана настањених у САД. Ово је један мали детаљ ситуације, али он је значајан: сваки стратешки поглед коалиције скопчан је са огромним унутрашњим тешкоћама. Ова коалиција нимало не личи на коалицију из првог Светског рата, када је постојала извесна идеолошка сагласност. Садашња коалиција је коалиција противречности и зато нема снаге.

Ова коалиција не може мислити да је 1943 година слична 1918. Сличности нема ни зато што је садашња коалиција слабија од претходне, а и зато што је садашњи блок против кога се коалиција бори много јачи од централног блока првог Светског рата. Јачи и бројно, и материјално, и духовно. 1918 година не може да се понови. Победиће Тројни пакт.

М. Војновић

БЕОГРАДСКИ ОКРУЖНИ УРЕД ЗА НАШЕ РАДНИКЕ

Министар социјалне политике и народног здравља извршио је у месецу априлу смену дотадашњег равнатељства у Округном уреду за осигурање радника у Београду. За комесара постављен је дугогодишњи члан самоуправе нашег радничког осигурања и бивши потпредседник Средњег уреда Влада Марковић. Одмах по пријему дужности комесарска управа приступила је потребној реорганизацији, да би се стање што више побољшало и унапредило.

Услед тешких прилика чланова и службеника Уреда, уз сагласност и одобрење Министра социјалне политике и народног здравља, Округни уред је поводом овогодишњег празника поделио новчану помоћ болесним и за рад привремено неспособним члановима, свима члановима са врло малим рентима, као и службеницима уреда.

И поред данашњих изузетних прилика и одсуства знатног броја радне снаге из домаће привреде, Округни уред у Београду показује сталан и осетан пораст како у броју чланства, тако и у пружању лекарске помоћи и новчаних потпора својим осигураницима и њиховим породицама.

У току прошле године у месецу марту број осигураних чланова износио је 58.696, док се ове године у истом месецу попео на 77.875.

Просечна обезбеђена надница осигураних радника повећала се у истом раздобљу за читавих 65%. У марту месецу прошле године она је износила 45,30 динара, а у истом месецу ове године 69,23 динара.

У току месеца марта Уред је исплатио својим болесним и за рад неспособним члановима и њиховим породицама 3.900.000 динара.

Број лица прегледаних и лечених код уредских лекара у ординацијама Централне амбуланте у Београду из дана у дан је све већи. У марту ове године лечено је просечно свакодневно 1.420 болесника. Поред тога у болницама и клиникама лечено је у истом месецу 798 болесника, а хидротерапијом и електро-терапијом 1.444 болесника.

Председник владе генерал Недић на освећењу дома за радничку децу на Авали

(Снимак, Државне пропаганде)

ПОЗИВ НА ПРЕДАЈУ

Казади смо што смо имали да кажемо о злочиначком поступку бољшевика према Пољацима и њиховим емигрантима; казади смо више него што је потребно за оне који имају уши да чују и очи да виде, за све који још српски дишу и осећају. За оне који то више не умеју или неће не треба трошити речи. Пустимо њих да, по свом обичају, кад наступи непоправима несрећа, преврћу очима и лицемерно-шеретски кажу: „Нисмо знали!“

Али ми смо све то већ искусили у виду крвавих и злочиначких оргија под вођством Тита, Розенберга, Моше С. Пијаде и других јевреја, цигана и одбеглих робијаша. Имали смо све то у виду крваве и блудничке „Ужичке Републике“. Имали смо га у виду многих хиљада људи, жена и деце, покланих од тога олоша. Имали смо то у виду опљачканих, спаљених и порушених цркава, болница и дечјих домова, у виду дванаест хиљада оскрнављених и попаљених приватних домова...

За разлику од пољске владе, југословенска емигрантска „влада“ у Лондону није протестовала због овог вала бестијалне пустоши и злочина у маси. Али јој је Москва нашла другу кривицу: Није ни довољно хвалила „партизане“ који све ово починише! Само је са педесет или нешто више на сто извршила жеље Москве. А то оној банди у Кремљу не иде у главу.

Зашто да се троши хартија у ово скупо доба? Зашто да се и са тим лондонским „кружком“ издају дипломатски односи?

Постоји други, много једноставнији манир. Овамо у Москву са њима! Овамо, па ћемо да видимо „тко је вјера, а тко је невера“. Овамо, па ћемо да требимо и да очистимо црвено и црвенкасто цвеће од српског кукоља. Сад нема више врдања! Сад је „распуштена Коминтерна“. Сад ћемо да вам покажемо како ми гудимо!

То је смисао поруке који је влада СССР преко новог посланика упутила емигрантској влади у Лондону: да се пресели у Москву, да дође под непосредни надзор и команду оних што „распустише Коминтерну“, оних који сад „више неће да се мешају“ у послове других народа. Овамо да видите шта су „Руси“,

да видите како гуде Ђурђијанац, његови јевреји и остала бело-светска фукара!

Ко није за калауза Москве у том друштву добиће куршум у потиљак. Зашто да губимо времена, као што смо губили са Пољацима због „катинског неспоразума“. Дођите нам овамо под нож, па ћемо видети да ли ће неко још смети да се не куне Титом и Мошом Пијаде, да ли ће још ко смети да говори о српским светињама!

А може да се деси да нико из те дружине која се назива „владом“ неће положити строги испит Кремља. Ништа за то. Има бољшевичког лека и за ту евентуалност, као што га је било за Пољаке, Финце и друге. Има у Москви „резервних влада“ за све народе на свету, па и за оне од којих ни пола на сто неће да чују за бољшевице. Не велимо да би ту владу саставили некадањи југословенски комунисти емигранти, са др Симом Марковићем на челу. Они су већ давно које у изгнанству, које коначно ликвидирани. Те наивчине су мислиле да се у Стаљиновој „држави“ може мислити начелно, својим мозгом...

Али имамо других; ето Божица Симића. Од кад се сумња у његов здрав разум, тај човек баш као неки субаша извршује сваку наредбу из Кремља. А баш ако не буде довољно наших сународника, чак ни међу хистеричним женама, биће јевреја и других који ће попунити празнину. Та, „влада“ ће имати само једну дужност, пре но што буде отерана: да „у име нашег народа“ изјави да Срби хоће добровољно у бољшевички пакао, да хоће да се одрекну народности, историје, имовине, чисти, домаћег прага, породице и слободе, свега што чини живот вредним.

Ево због чега хитно позивају у Москву југословенску емигрантску владу.

Ако та шака људи сматра да то треба да учини, нека изволи и нека иде. Са намученим, пострадалим али свесним српским народом и онако више нема ничег заједничког, нема више никакве везе...

Позивају се на предају. Па нека капитулира, као што је пред својом чашћу и својим ообразом капитулирала већ и својим безглавим бегством у априлу 1941.

Триумфална посета Београду Фолклорне групе из Ниша

Претседник владе међу омладинцима фолклорне групе из Ниша

(Снимци Државне пропаганде)

Београд, иако моментано погрешно, брзо се поправља и часно врши своју улогу престолоног града Србије. Тако се показао и у прихваћању средњошколске омладине, која је дошла из Ниша у Београд, да буди српску националну свест преко народне уметности. Прави триумф, одавно невиђен у Београду, који је доживела у току недеље фолклорна омладинска група из Ниша, најбоље сведочи о националној свести града Београда, која се прене и ина време схвати значај сваке манифестације националног духа. Не само средњошколска омладина из Београда, него сви редови грађанства прихватили су са одушевљењем ове веснике нове српске омладине, схватајући значај овог њиховог подухвата и поздрављајући са одушевљењем и највећим симпатијама њихову појаву у Београду.

Национални елан, младачка вера ове омладинске групе победила је снобизам и уображену префињеност београђана и они су, дирнути у најосетљивије жице, разумели значај и лепоту њихове кореографије. И мало је било ока, које није засузило гледајући ову омладину, која долази као свежа и чила смена да понесе терет обнове Србије.

Неуморно из дана у дан, неки пут давајући по три преставе за дан чланови фолклорне групе освајали су младе и старе београђане, који су хтели да виде игру омладинаца са Мораве. Гимназија за гимназијом посећивала је ове приредбе на Коларчевом универзитету, напуштајући дворану са жељом да и они остваре њихову замисао и да и они са своје стране овим начином испуне своју националну дужност. Узимали су обавештења од својих другова из Ниша да би користили њихово искуство и може се очекивати да ће ускоро и престоница добити своје омладинске фолклорне групе, као што ће и други градови у унутрашњости следовати примеру нишких средњошколаца.

Врхунац овог, ове триумфалне посете била је претстава у На-

родном позоришту на којој је присуствовао и сам претседник Српске владе, генерал Недић, као и министар просвете г. Велибор Јонић и други високи функционери, поред елите београдске публике. Омладинци су без икакве треме, са великом сигурношћу и еланом изводили поједине тачке свога програма пред овако одабраном публиком.

Ни високи положаји, ни присуство мајстора балета и позоришних критичара није их ни мало збунило и они су на опште задовољство свију показали шта умеју и знају. И успех, велики, незапамћен дошао је. Свака тачка, почев од „Призренке“ па до завршне „Србијанке“ била је бурно поздрављена. Лепота младости, живописност ношње, ритам игре и музике, као вађен из саме српске душе, неодољиво су изазивали одушевљење.

У знак признања ва њихов рад на делу буђења српске националне свести претседник владе, генерал Недић примио је у среду чланове фолклорне групе у Претседништву владе. У ведром расположењу, са пуно очинске љубави генерал Недић је пригласио и ове најмлађе претставнике нове српске омладине, која му је у току прошле недеље причинила толико задовољства, дајући му доказа своје здраве националне оријентације. Генерал Недић у свом говору, поздрављајући средњошколце, истакао је општи национални значај њихове иницијативе следећим речима:

„Драга децо моја, ја вас поздрављам а у исто време ја у вама поздрављам и сву средњошколску омладину гордог града Ниша. Ваш долазак овде у Београд, као што сте и сами могли да осетите, претстављао је велики успех, који сте ви постигли својим понашањем, својом песмом, својом игром и народном ношњом. Заиста је било потребно да ви из Ниша дођете у Београд да би он осетио ново време.

Ваш наступ у Београду је је-

дан историски наступ, јер све што сте ви дали то је најбоље што ми Срби имамо. Београд види да струји један нов живот баш преко вашег наступа, јер оно што сте ви донели то је оно што ми Срби најлепше имамо, а нико нема што Срби имаде.

Београд је видео да тешка тама која је притисла мајку Србију лако може да се растури и да ново сунце опет гране и зато је мајка Србија срећна и поносна с вама, новом омладином, националном омладином.

Када се вратите дому своје, однесите поздраве моје вашим родитељима у Нишу и реците им да о вама не брину, да сте ви сјајно извршили свој задатак, да сте постигли такве резултате који ће бити записани и подвучени, да сте осветлили образ Нишу и целој Србији.

Зато вам ја захваљујем и поздрављам са: Живели, драга децо моја!“

Омладинци су на то одушевлено поздравили претседника владе узвицима: Живео!

После тога г. претседник Владе одао је признање и иницијатору и организатору ових приредби, директору Моравског народног позоришта, г. К. Атанасијевићу.

СМРТ ДР АЛБЕРТА КРАМЕРА

Љубљанска штампа доноси вест да је у Љубљани умро, после дуге и тешке болести, др Алберт Крамер. Покојни др Крамер био је директор љубљанског листа *Јутро* од самога оснивања листа па до сада. Био је више пута министар, сенатор и народни посланик. Умро је у 60-тој години живота и сахрањен на љубљанском гробљу.

Љубљанска штампа посвећује опширне некрологе покојном др Крамеру, износећи особине које ће др Крамер задржати у незаборавној успомени. Његовој сахрани присуствовали су сви редови грађанства у Љубљани.

Министар народне привреде г. др Милорад Недељковић примио је рударе пред њихов полазак у Немачку, где ће се усавршити у свом послу

Наше најважније поврће

Корове треба уништити

Један од највећих непријатеља жетве и свих пољопривредних усева су коровске траве. Нарочито је то случај код нас, где се уништавању корова није посвећивала довољна пажња. А данас је неопходно да се та пажња у пуној мери посвети, јер је принос земље услов нашег опстанка у садашњости и благостања у будућности.

Колике штете могу да нанесу коровске биљке усевама показале нам неколико цифара проверених научним испитивањима. Кромпир засејан на једном хектару земљишта зараженог коровима дао је 12.000 кгг. приноса, а на једном хектару незараженог земљишта 27.800 кгг. Код шећерне репе та разлика попела се од 16.200 кгг., на 97.000 кгг. Однос код јарог грашка био је 1.217 кгг. према 1.520 кгг., а код сточног боба 1.175 кгг. према 2.125 кгг.

Али огроман губитак у приносу није једина штета коју корови наносе. Поред тога помоћу њих развија се велики број штеточина биљака и животиња. Извесни корови, као на пример кукољ, татула и други, штетни су за здравље људи и стоке, те изазивају разна обољења, па чак и тровање од кога може да наступи смрт.

Коровске биљке отимају усеву под земљом храниве састојке, влагу и топлоту, а над земљом отимају му светлост.

Коровске биљке шире се помоћу ветра и воде, који разносе семе. Исто тако разносе семе животиње, дивље и домаће, помоћу свога крзна, за које се семе закачи. Најзад га разносе и птице својим изметом. Човек пак често сам придонеси ширењу корова сејући непречишћено семе у коме има и коровског семена.

Да би се коровске биљке сузбиле треба најсавесније применити сретства предострожности и сретства уништавања.

Сретства предострожности састоје се у правилној обради земље, угарењу, одводњавању ђубрењу кречом, увођењу плодореда, правилном ђубрењу загорелим ђубретом, сејању пречишћеног семена, прашењу, окопавању, дрљању и другој потребној обради.

Непосредна сретства уништавања су плевљење и чупање корова, затим окопавање и прашење усева. Врло је успешно и прскање земљишта раствором 15 до 20% зелене галице, или другим хемијским сретствима.

У Италији су уређени заједнички логори за кријумчаре и црноберзијанце, куда се ови кривци упућују према налогу префекта. Казна је врло тешка јер се односи на цело време трајања рата.

У Француској је основано врховно веће за обавезну службу рада. На челу овог већа налази се министар за народно васпитање Бонар, а као потпретседник изабран је генерал Дишен.

Сви повртарски производи претстављају намирнице прворазредне важности за исхрану. За нашу пак народну исхрану остају као најважнији пасуљ и паприка: пасуљ због своје изванредне хранљивости која далеко превазилази хранљиву вредност свег осталог поврћа, а паприка због своје богате витаминске садржине и због своје вредности редовног зачина у нашој кујни.

Пасуљ је код нас увек био најраспрострањеније поврће и народно јело, које су трошили и радо јели сви народни слојеви. Он, по својим хранљивим састојцима, изједначава се са месом и може сам за себе да претставља намирницу довољну за људску исхрану.

ПАСУЉ

Да би се оценила вредност пасуља корисно је навести следеће научне податке:

Човеку треба просечно дневно 2.800 калорија да би одржао организам у добром стању. Један килограм пасуља развија од 3.300 до 3.400 калорија, што значи да је око три четвртине килограма пасуља дневно довољно човеку за живот, чак без икаквог другог јела и зачина. Поред тога пасуљ садржи 3% масти, што значи да организам са једним килограмом пасуља добија 30 грама масноће. Међутим, један килограм говеђег меса развија свега 1.600 калорија, а калорије које развија зељасто поврће, као на пример купус, спанаћ, шаргарепа, кељ и друге, не би биле у стању да одрже организам, јер би требало да човек поједе дневно 8 до 10 килограма, а ту количину желудац не би могао да прими и да свари.

О гајењу пасуља није потребно говорити, јер је оно сваком пољопривреднику врло добро познато. Скренаћемо само пажњу на извесне мање познате околности, како би пољопривредник могао да их користи и да тако добијемо ове године што обилнији принос.

Врло је корисно да се семе пасуља што чешће обнавља семеном из других крајева, а најмање сваке треће године.

Пасуљ најбоље успева на плодној, лакој, ровитој и топлој земљи са довољно влаге, али да буде оцедита. Не подноси земљу тешку, збивену, хладну, сувише кречну и влажну. Непосредно ђубрење стајским ђубретом му не прија, али је врло корисно ако је земљиште претходно добро пођубрено. Исто тако је корисно посути по земљи гипса и пепела око 250 килограма на један хектар. Добро је да се по могућству не сеје на истом месту сваке године, већ сваке друге или треће године.

Пасуљ је биљка топлот поднебља, пореклом из Јужне Америке, и за успевање потребна му је топлота. Може да промрзне чак од најмањег мрза. Због тога се сеје доцније, тек кад потпуно пређе опасност од позних мразева.

Ако у току узраста настане суша, заливање му прија, нарочито кад је у цвету, али ако има кише заливање је непотребно и чак штетно. Радове око пасуља не треба обављати док је мокар од росе или после кише, јер је наклоњен пламењачи.

Пасуљ истовремено цвета и замеће плод, али само дотле док плод не сазре. Стога младу боранију треба брати свака два до три дана, да би се могли стално развијати нови цветови и плодови. Боранија стиже за брање два до два и по месеца после сетве, рујав пасуљ за три до три и по месеца, а зрео пасуљ за четири месеца.

Зрео пасуљ боље се одржава и укуснији је за јело ако се сачува у махуни до употребе или продаје.

ПАПРИКА

Једна конференција стручњака одржана пре кратког времена у Министарству народне привреде утврдила је, да је становништву Србије потребно 60 вагона алеве паприке за редовну потрошњу. Да би се тај принос постигао треба засејати паприком 850 хектара земљишта. Због тога је стављено у дужност планској пољопривреди, да обезбеди довољно површине за гајење паприке. Највећи део семена већ је обезбеђен.

Врло је корисно да се наш пољопривредник са своје стране побрине да произведе довољне количине ове корисне биљке, чији је плод тако омиљен на нашој трпези, било за пуњење, било као салата печена или пресна, било као туршија у сирћету или зејтину, било као неопходан зачин наших јела у виду алеве паприке, било прерађен у укусан српски ајвар.

Ма да је пореклом из Јужне Америке, одакле је пренета у Европу у XVI веку, паприка је данас омиљена и одомаћена у многим европским земљама, нарочито на Балкану и у Мађарској, где се добра кујна без паприке не да замислити.

Као биљка топлот поднебља паприка успева код нас у топло доба године, а највише воли хумусну пескушу и хумусну иловачу, првенствено речне наносе и исушене ритове. Земљиште треба још преко зиме прекопати, преорати и оставити неуситњено, а у пролеће уситнити. Прија јој непосредно ђубрење стајским ђубретом. Исто тако добро је растури креч или гипс по земљи у којој има много хумуса. Сетва напољу врши се кад време сасвим отопли. Пре сетве добро је да се семе потопи 24 сата у млакој води, или још боље у раствору 5% канфора, да би брже никло и сигурније проклијало.

Усев се производи помоћу расада, који се пикира. За један хектар земљишта потребно је 800 грама семена посејаног на 40 квадратних метара, затим пикираног на 600 квадратних метара. За један ар потребно је пак 8 грама семена посејаног на пола метра леје, а пикираног на 6 метара. После сејања семе треба утабати, прекрити прегорелим ђубретом или компостом и заливати.

Ма да паприка воли топлину, заливање јој је неопходно потребно ако се гаји за свежу потрошњу. За производњу алеве паприке заливање није неопходно, али је корисно да се врши у времену док биљка не заматне прве плодове.

Паприка може да се размножава и прпорњем резница. У том случају отсеку се резнице са једним развијеним окцем, на до-

њем крају расече се мали процеп, а листићи се скрате. Леја за прпорште мора бити топла и довољно влажна. Због тога је добро да се прпорње врши у затвореној леји, одбрањеној од сунца завесама, док резнице не пусте жилице.

Ако повртар жели да добије особито крупне и ране плодове, онда треба да одрезује врхове биљке. Брање зелене паприке треба да се обавља редовно пре него што потпуно узри, јер се тако повећава принос и биљка се дуже одржава.

Принос зелене паприке рачуна се по хектару на 3 милиона комада, а зреле за туцање по хектару око 1.000 до 1.500 килограма.

Паприка за туцање ниже се у велике венце и веша на неком промајном месту заклоњеном од кише, да би се што боље осушила и узрела.

КАРФИОЛ

Међу најскупље повртарске биљке на домаћем и на страном тржишту, а код нас врло мало гајење, спада карфиол.

Тачно је да је карфиол врло осетљив на климатске и на теренске услове. Наше поднебље можда није најпогодније за његово гајење, али се то може надокнадити са више неге, чак са тачним избором сорте и времена сејања може се производити готово целе године. У сваком случају његово гајење обилно се исплаћује повртару.

Што се тиче земљишта, најбољи су речни наноси иловаче са доста хумуса пођубреним непосредно и обилно, по могућству овцијим ђубретом. На исто место може да се сади тек сваке треће године.

Двадесет грама семена посејаног на једном квадратном метру дају око 3.000 струкова расада. Изникли усев обавезно се пикира. На један хектар иде 12.000 до 20.000 струкова, према крупноћи сорте. Чим усев изникне одмах га плевити, а кад истера 2 до 3 листа пикирати га. Потребно је уредно заливање, а лети карфиол треба бранити од сунца завесама, јер ће у противном поцрнети и опустити се.

Расад треба да се развија постепено 6 до 8 недеља. Затим пробрати само здраве струкове. У рупице за расад добро је сипати разблажено ђубре. У току пораста треба да се уредно плевти и окопава. За време топлот лета и суше потребно је често заливање, чак по двапут дневно.

Сорте карфиола посејане у јуну стасавају почетком септембра. Ове сорте најбоље подносе топлоту, али се морају бранити од сунца.

До половине јула сеју се сорте полуврстог карфиола, који стасава до октобра. Ове сорте су крупније. До половине јуна сеју се такође сорте чврстог карфиола, који стасава у новембру и децембру. Оне су крупне и издржљиве за пренос и оставу. У случају ако им запрети сувише велика хладноћа, могу се цели струкови ишчупати из земље па заједно са кореном усадити у трап или у подрум, где ће такође заматнути ружу, само ће заостати по крупноћи.

Озиме сорте карфиола сеју се у јуну и јулу, а стасавају тек идућег марта, априла или маја. По крупноћи ове су највеће, са чврстом и грубом ружом. Пред зиму биљке треба загрнути, а добро је навалити струкове на северну страну.

Преко зиме карфиол може да се чува у подруму, ако се заједно са кореном усуди у доста сув песак, пошто се претходно сасеку непотребни околни листови.

Принос разних сорти износи око 12 до 14 хиљада струкова по хектару, а позних и озимих око 8 до 10 хиљада струкова.

Колико је пиће потребно једном газдинству

Без добре хране нема ни добре стоке, па према томе ни добрих сточних производа, у које спада на првом месту млеко, а затим све његове многобројне прерађевине, то јест сиреви, масло, кајмак и остало, што у данашњим приликама претставља драгоцене артикле народне исхране, поред меса и животињских прерађевина.

Своју стоку успећемо првенствено да исхранимо довољном количином пићних биљака, о чему је већ доста речено.

Настаје питање колико пићног биља треба пољопривредник да произведе, да би обезбедио исхрану своје стоке.

Полазећи са тачке да је једном грлу крупне стоке потребно дневно 30 до 40 кгг. зелене пиће, поред остале снажне хране као што су јарма, мекниће, уљане погаче и друго, онда би један хектар земљишта засејан пићним биљем могао да исхрани за време од 6 топлих тако званих летњих месеци 3 до 5 грла крупне стоке.

За време 6 хладних или зимских месеци, количина пиће може да се смањи у пола, пошто зими пољопривредник има на располагању и суву храну, то јест сламу, плеву, кукурузну шашу, сено и друго. У недостатку силеже морају се припремити за зиму одговарајуће количине сточне репе и осталог коренастог биља, бундева и тако даље, рачунајући дневно 10 до 12 кгг. за грло крупне стоке. Кад бисмо засејали само сточну репу, онда би један хектар могао да исхрани од 10 до 12 грла. Али у сваком случају боље је да храна буде мешовита, то јест да поред сточне репе има другог коренастог биља и бундева.

У колико се у току лета произведе више зелене пиће него што је стока поједе у свежем стању, најкорисније је извршити силирање и употребити је кад свежине нестане. Силажа се сматра најприближнијом зеленој пићи, коју је немогуће надокнадити сеном или сувом храном. Стога циљ сваког сточара мора бити да обезбеди стоци што дужи исхрану зеленом пићом, а кад ове нестане да је замени силажом.

ПОДИЗАЊЕ ПРИПУСНИХ СТАНИЦА

Министарство пољопривреде и исхране предузело је акцију да се код појединих општина, односно сточарских задруга, изграде пропусне станице, које ће држати потребан број приплодних грла. До сада овакве станице у Србији нису постојале, већ су мушка приплодна грла давана појединим бољим одгајивачима на негу и употребу.

За оснивање нових припусних станица Министарство ће дати извесну новчану помоћ и потребан број приплодних грла, а општине, односно задруге, уступиће земљиште и остали потребан материјал и особље. Оне општине, односно задруге, које желе да подигну овакве станице треба да се обрате Министарству преко среског пољопривредног референта.

„Српски народ“ за српску културу

Од првог броја, 6 јуна 1942, па до данашњег, 5 јуна 1943, Српски народ превалио је пут од године дана.

Народ није народ ако и у најтежим тренуцима опстанка нема свог културног зрачења: лист није лист ако своје ступце шири не уступа струјањима културног живота. Културни живот у Срба увек је постојао, па је Српски народ у својим ступцима само наставио народну културну традицију.

Залажући се колико су прилике дозвољавале да староставно српско културно зрачење одржи и очува, Српски народ, новинарски речено, за ову годину дана, на културном пољу, донео је следеће:

КАД БИ СЕ КУЛТУРНЕ СТРАНЕ „СРПСКОГ НАРОДА“ ПРЕВИЛЕ И ИЗДАЛЕ У КЊИГУ, БИЛА БИ ТО ДО САДА НАЈВЕЋА СРПСКА КУЛТУРНА АНТОЛОГИЈА У ПРОЗИ, СТИХУ И СЛИЦИ.

На својим културним странама Српски народ имао је за циљ ово:

КЊИЖЕВНЕ ЕСЕЈЕ да даје у тоцу осећања ревизије наших књижевних вредности: да књижевне судове износи у виду културних констатација: да досадашња импресионистичка и догматичка мерила замени енциклопедским тоном, тако да естетички судови не буду само национално већ и интернационално сигурни.

ПОЗОРИШНЕ ЕСЕЈЕ да даје аналитички до мере да и управа и глумци и публика буду свесни да је храм српске Талије народно огледало; да се позоришне критике не пишу ради празне позоришне литературе; да се у позоришту негује оно што је национално конкретно, а не театрално пригодно.

НАУЧНЕ ЕСЕЈЕ да даје у јасној намери како би на приступачан начин националној целини

253 културне стране,
63 књижевна есеја,
39 позоришних есеја,
44 научна есеја,
323 приказа књига,
104 песме,
26 прича и хуморески,
25 репортажа о уметности,
156 уметничких цртежа,
60 чланака о уметности,
75 чланака о разним културним проблемима.

Поред тога, Српски народ, и то само на својим културним странама, донео је велики број уметничких фотографија, илустрација, фотомонтажа, вињета, трудећи се да и у техничком погледу одржи леп глас српског модерног новинарства.

били од непосредне научне користи еволутивни напори човечанства, управо његових најозбиљнијих и најконструктивнијих преставника.

Стране утицаје јудео-марксистичке, масонско-либералистичке, кварежне и рушилачке, да од страни, да жигосе, да сачува и негује само нашу својствену културну индивидуалност, ону која је дала велику нашу стару књижевност, сликарство и неимарство, ону која је дала велико наше народно песништво, у коме је на сјајан начин изражена и српска етика и српска метафизика и српска динамика. Та много-столетна српска идеологија, — мудра, напредна, крепка — не треба никаквих страних утицаја, нити пак којекаквих повремених интелектуалних мода, јер у животном одабирању, српски народ је пре хиљаду година изабрао такве културне правце, да више нема шта да бира, већ само да и даље на њима ствара.

ПРИ СВЕМУ ТОМЕ, „СРПСКИ НАРОД“ ДРЖАО СЕ СРПСКОГ ТРАДИЦИОНАЛНОГ КУЛТУРНОГ ИМПУЛСА, НАИМЕ ДА СЕ УШТЕДОМ ВРЕМЕНА ПОВЕЋА БРЗИНА МИШЉЕЊА И ПРОИЗВОДЊЕ, БАШ КАО ШТО СУ НЕМАЊИЋИ, КАРАЂОРЂЕ И МИЛОШ БРЗО СТВАРАЛИ И ДРЖАВУ И ЦИВИЛИЗАЦИЈУ И КУЛТУРУ, БРЗО А ИПАК СТАМЕНО И КАМЕНО.

Српски народ своје културне ступце широм је отварао и домаћим и страним културним радницима.

Извесни проблеми су јаче продубљени: о Св. Сави, Његошу, Б. Кнежевићу објављене су студије нових погледа, нових аргументација тако да иду у прилог домаће историософије.

Генију Гетеа, Шилера, Лесинга, Бетовена, Ничеа, Планка итд., у више наврата посвећена је дубља пажња као универзалним претставницима земље великог трансценденталног идеализма, земље чији су највећи културни радници волели, поштовали и пропагирани културу српског на-

рода, а ми се нисмо умели одужити како треба, поводећи се за тенденциозним политичким утицајима.

У својим божићним и ускршњим бројевима са удвострученим странама Српски народ донео је прилоге, који по вредности не одступају прилозима рађеним и објављиваним у ранијим приликама и временима.

За ову годину дана, гредећи староставним српским путем, Српски народ је окупљао и наше и стране прегаоце, којима немилосрдни рат није одузео веру у рад, наду на боље дане, мисао да се скрштених руку не сме се-дети.

КУЛТУРА НИЈЕ АПСТРАКЦИЈА: КУЛТУРА ЈЕ БУДАК, СВРДЛО, ПА ПРЕМА ТОМЕ И ПЕРО У РУЦИ: КУЛТУРА ЈЕ НАЈВЕЋА МОГУЋА ПРОИЗВОДЊА У КОРИСТ НАЈВЕЋЕГ МОГУЋЕГ БРОЈА ЉУДИ: КУЛТУРА ЈЕ ЗАПЕТИ, А НЕ ЧАМЕТИ.

У лакој, козериском тону, Српски народ, колико је умесност прилика дозвољавала, по-

века, за друштво, и када је она на своме месту, њено дејство може бити само охрабрујуће.

Примајући сарадњу како културних ветерана тако и културних полетараца, Српски народ постао је прегледник свих наших друштвених слојева.

„СРПСКИ НАРОД“ ЈЕ НАСТАВИО СРПСКУ ОМЛАДИНСКУ ТРАДИЦИЈУ, КОЈА ЈЕ ДАЛА МНОГА СВЕТЛА ИМЕНА СРПСКОЈ КУЛТУРИ. ЧИТАЈУЋИ ОМЛАДИНСКУ СТРАНУ, И РОДИТЕЉИ И НАСТАВНИЦИ НАЋИ ЋЕ ОХРАБРУЈУЋУ УТЕХУ У ОВИМ ТЕШКИМ ДАНИМА.

Најзад, Српски народ објавио је и свој књижевни конкурс. Одзив је изненађујући. Прост се има утисак да је српско

ОМЛАДИНСКА СТРАНА, својом разноврсношћу, својом озбиљношћу, показала је да добар део наше омладине једва чека прилику како би своје младалачке мисли и своја младалачка осећања изнела пред старије.

староставно перо васкрсло, да је добило полет националних сразмера. Нема места из којег није стигла прича или песма: за гра-

РЕМЕК-ДЕЛО НАШЕГ СРЕДЊЕВЕКОВНОГ СЛИКАРСТВА, ФРЕСКА ПРАОЦА АДАМА У МАНАСТИРУ СОПОЃАНУ (XIII ВЕК) (Снимак Музеја Кнеза Павла)

дом не изостаје село. Тешке прилике повукле су људе у себе, нагониле их на размишљања, и у руке узимају пера и они који никада раније нису писали песме и романе.

Књижевни конкурс „Српског народа“ претвара се у национализацију а не етатизацију књижевности.

Споредно је да ли ће конкурс дати и неку гениалну синтезу: главно је да књижевни полет постоји, да трепери, да се изражава, а доцније ће он лако наћи своје устаљено корито, своја оруђа да се усаврши, дотера. Главно је било пробудити вољу и жељу за културним, — књи-

жевним стварањем — а то је нашим конкурсом више него постигнуто.

Ето, дакле, шта је Српски народ за годину дана излажења урадио на културном пољу.

Српски пут једино може бити — културни пут: пут животносног рада, пут уштеде времена уз повећање брзине производње, баш онако како су и наши стари радили, напрезајући своје живце и мишиће до граница које се зову: добро отаџбине. У том културном напору ми се сједињујемо и са претцима, а исто тако сједињујемо се и са потомцима, налазећи се на путу исте мисли, истог осећања: све за све.

СРБИЈА И ВИЗАНТИЈА

„...Што се нас Срба посебно тиче, Византија нам је активирала хришћанство и државотворство.

Но српски ратар, ценећи временско првенство културе која је цветала у Константинову Граду, није био слепи и беспоговорни послушник, већ је своју религијску културу усавршавао преко својих људи, преко свога језика, свога живописа — своје цркве...“

„Српски народ“ од 13 марта 1943.

САРАДНИЦИ „СРПСКОГ НАРОДА“

Поред осталих чланова редакције писали су повремено на културним страницама Српског народа ови културни радници српски (по азбучном реду):

- др Хенрих Барић,
- Бошко Богдановић,
- Владимир Велмар-Јанковић,
- др Миодраг Грбић,
- др Милан Димовић,
- др Боровоје Дробњаковић,
- др Велимир Н. Димић,
- Деса Дугалић-Недељковић,
- Александар Ђурић,
- Младен Ст. Ђуричић,
- др Р. В. Ђисаловић,
- Драг. Илић-Јејо,
- др Милан Кашанин,
- проф. Драгутин Костић,
- др Милутин Миланковић,
- Тодор Манојловић,
- др К. Н. Милутиновић,
- др Р. Марковић,
- арх. Б. Маринковић,
- Ђорђе Мано-Зиси,
- др Димитрије Најдановић,
- Светомир Настасијевић,
- др Влад. Р. Петковић,
- др Никола Поповић,
- др Љубиша Протић,
- Ида Прегарац,
- Иванка И. Пилетић,
- Ђорђе Сп. Радојичић,
- др Светислав Стефановић,
- др Урош Станковић,
- М. Стојимировић-Јовановић,
- Никола Трајковић,
- Светислав Шумаревић.

Сем наших, на културним страницама Српског народа сарађивали су и ови страни културни радници:

- др Алојз Шмаус,
- др Рихард Волф,
- Камиј Моклер,
- Хајнц Киндерман,
- Свенд Флерон,
- Герхард Финке,
- др. Валтер Хајде и други.

Српски народ посветио је нарочиту пажњу поезији. Тако су објавили своје нове песме:

- Светислав Стефановић,
- Жарко Томашевић,
- Б. Л. Лазаревић,
- Веселин Филиповић,
- Зора Топаловић,
- Д. Ђокић,
- Д. Андрић,
- Јелена Јовановић,
- Р. Ђисаловић,
- Стеван Вукчевић.

Ове културне странице илустровали су најновијим својим радовима:

- Љубомир Ивановић,
- Миодраг Петровић,
- Никола Бешевић,
- Живорад Настасијевић,
- Здравко Секулић,
- К. Направник,
- Ђ. Јанковић,
- С. Богојевић.

Од страних савремених сликара објављени су цртежи:

- Вилхелма Мартина Буша,
- Хуберта Беркеа,
- Ђина Северина,
- Асте-Рут,
- Шефер-Аст, и други.

Постављамо сваког на своје место

„Хоћемо сваку вредност из прошлости, сваку живу снагу, сваког човека поставити на своје место у свима областима националног живота. Имајући при томе једно једино мерило величине и будућност српског народа у оквиру велике европске културе. То за нас значи Нова Србија, у којој ће сваки добити своје место по правди и по заслуги, како је вековима српски народ замишљао своју националну државу и своје друштво на високим етичким темељима.

На овом месту, посвећеном уметности и књижевности, почињемо исти посао, јер нема обнове, нема препорода, ако се не изврши ревизија вредности, не увиде погрешке и не признаду грехови. Само на рашчишћеном терену може се изграђивати нова култура и духовна зграда српске будућности. У књижевној области било је и идеолошке пристрасности и личне нетрпељивости у постављању вредности.

Били смо у многоме робље туђих идеја и схватања и бојали смо се да мислимо својом српском народом“ од 24 октобра 1942.

ском главом. Због тога смо скупо платили и интелектуална и духовна пометња била је источник свију осталих нереда, и слома и расула после. Зато сад морамо почети из основа, морамо утврдити наша српска духовна и културна упоришта, да не бисмо опет зидали на песку куле од карата“.

„Српски народ“ од 19 јуна 1942.

БОГ У МИСЛИ БОЖЕ КНЕЖЕВИЋА

„Наш велики Његош на почетку тога доба својом титанском мишљу наднео се био над духовним животом српског народа, а на крају истога века Божа Кнежевић својим дубоко религиозним духом осветлио нам је још једном пут за улазак у вечно и непролазно царство духа. Он је први покушао да из духовних дубина нашег народа изатка један позитиван систем интерпретације света са Богом у центру, који својом архитектонском логиком пружа нам једну моћну дисциплину за савлађивање оног анархичног и рушилачког што има у нама“.

„Српски народ“ од 24 јула 1942 г.

Везе Срба и Немаца у прошлости

„...Поред рудара и војника били су у Средњем веку на Балкану веома на гласу и немачки уметници. У XIII веку било је поред домаћих »глумаца« и немачких »шпиймана«. О томе има спомена у српском тексту номоканона. У XIV и XV веку помињу се немачки свирачи у служби Дубровника, као н. пр. гајдаш Кунц, трубач Јохан, флаутиста Ханс, кларинетиста Петар из Келна и Матеј Немац. Песник Мааро Ветранић помиње у XVI веку трубаче и свираче из »Аламаније«. На

дворовима српских владара и великаша међу уметницима и у њиховим дружинима појављиваху се често и Немци...“

Б. БОГДАНОВИЋ

„Српски народ“ од 15 маја 1943

БОЖА КНЕЖЕВИЋ И ЋОВАНИ БАТИСТА ВИКО

„...Може се претпоставити да је Кнежевић још као врло млад студирао ово Виково знаменито дело. Он је на име још као студент превео Баклово дело *Историју енглеске цивилизације*, а у томе делу налази се једна Баклова оцена Вика која је је морала изазвати код младог преводиоца интересовање за овог филозофа. У тринаестој глави на стр. 129, у примедби 131 српскога превода свога дела вели Бакл:

„Вико, чији је геније био можда огромнији од Монтескијева, једва се може сматрати за његовог супарника; јер ако у његовој новој науци има веома дубоких погледа на стару историју, они су пре варнице истине него систематска испитивања ма ког периода...“

Др НИКОЛА ПОПОВИЋ

„Српски народ“, Божићни број

МОРУН -- КРАЉ РИБА У ДУНАВУ

„Врсте риба што се лове на Ђердапским ловиштима нешто су многобројније од оних што се лове у овим областима (изузевши две-три врсте које су случајности у њима) лове се и на Ђердапским ловиштима. Али на овим ловиштима је нарочито развијен лов крупних риба и врло цењених врста риба, које су реткост за наше горње воде. То су врсте риба које дају црну икру (ајвар), а припадају роду Ту спадају: морун (моруна), јесетар (јесетра), чичкава јесетра, сим (симче), паструга и кечига (посвица)“.

Др МИХАЈЛО ПЕТРОВИЋ

„Српски народ“ од 21 августа 1942.

ФРЕСКЕ У ДЕЧАНИМА

„...Фреске у Дечанима заузимају, по времену у којем су настале, централно место у српском сликарству XIV века. Оне то место заузимају и по важности. И сасвим је природно што је тако, јер су оне рађене за највећег српског владара, цара Душана, чија се држава простирала од Дунава до близу Пелопонеза. Основна идеја при изради фресака и није била друга него та, да цар створи највеличанственију скупину слика која је икад виђена у Србији и која треба да премаши све што се у то време могло појавити у области сликарства на Балкану.

Др МИЛАН КАШАНИН

„Српски народ“, Ускршњи број

Његош

„...Има генија од једнога ткања, једног струка. У једном једитом дару толико су преобдариени да се, чак, може говорити о њиховом монструозитету. Лице на једнооке киклопе. И застрашују нескладом својих размера. Његошева је генијалност благородно усложена, дата као изливена у многострукој конресценцији више дарива. Зато он, иако размаха велелепних, делује благо и благотворно. Рецимо као горостати Микеланђела“.

Др Д. НАЈДАНОВИЋ

„Српски народ“, Ускршњи број

У царству наука

„...Када је Александар Велики кренуо у Азију и Африку да копљем и мачем створи огромно царство, пошао је његов учитељ Аристотелос у Атину да пером у руци удари темеље и пропише устав другом једном великом царству, царству наука. Обојица остварише своје велике замисли за непуних тринаест година и умреше убрзо затим један за другим. Но док се царство Александра Великог после његове смрти распало, царство наука се одржало, пребродило све муке и невоље средњег века да би после тога освојило Земљин шар и раширило своје духовне границе у недоглед васионе. Оно је данас толико огромно да га смртни човек не би могао прокрстарити од једног краја до другог, сагледати све његове пределе, успети се на све његове узвишице и врхове...“

Др МИЛУТИН МИЛАНКОВИЋ

„Српски народ“, Божићни број.

ЉУБА ИВАНОВИЋ: СОКО-ГРАД

ВАСКРСЕЊЕ ХРИСТОВО

„...У уметности православног Истока Васкрсење Христово сликано је на два начина. Или је посета гробу васкрслога Христа од стране мироносица наглашавањем празнога гроба Христова већ обележавала васкрсење, те је илустровањем овога мотива означавано и само васкрсење Христово. Или је *Силазак Христов у Ад* обележаван редовно као »васкрсење Христово«. Наше средњовековне цркве сачувале су ове представе на оба начина. Нарочито је чувена слика *Посета мироносица у манастиру Милешеву*. И *Силазак Христов у Ад* наћи ће се насликан у многобројним средњовековним црквама српским.

Пред новим издањем Вукових Српских народних пјесама

Књига се данас тражи и купује више него икад. И зато треба помишљати на прештампавање наших најбољих дела у издању Држ. штампарије, како би те књиге и даље остале приступачне по ценама најширој читалачкој публици. Вуков зборник Српских народних пјесама у издању Државне штампарије стаје и данас колико је стајао пре рата. Прештампавање њихово је постало неопходно. С обзиром на то дајемо неколико напомена о најбољој могућој редакцији новог издања.

ДРАГУТИН КОСТИЋ

„Српски народ“ од 18 септембра 1942.

ТРИ ПОЗОРИШНА ДОГАЂАЈА

„Наша позоришна култура, обновљени позоришни живот после априлске катастрофе забележио је прошле недеље један значајан моменат отварањем обновљене зграде Српског Народног позоришта. Сви српски родољуби доживели су један срећан час, кад се понова са сцене задужбине Кнеза Михаила чула српска реч и када је српски глумац, настављајући једну светлу традицију, могао да приступи испуњавању своје мисије, националне и уметничке, чији је значај у данашњим приликама још већи, можда већи него икада раније. У националној обнови, у изграђивању Нове Србије Српско народно позориште имаће да одигра једну изванредну улогу, као што је оно то и схватило и међу првима стало на чело културног и духовног обнављања српског народа“.

МИЛОШ М. МИЛОШЕВИЋ

„Српски народ“ од 3 јула 1942.

Сопоћани и Краљева црква у Студеници пружају нам врло лепе примере за то. Ну, међу претставама овога типа нарочито се издваја слика *Силаска Христов у Ад*, насликана у простору кубета у Дечанима...“

Д. В. Р. ПЕТКОВИЋ

О ЗМАЈУ И ЊЕГОВОЈ ЛИРИЦИ

„...Змај је једна од најзначајнијих појава наше књижевне, као и целе наше идејне историје. У њему је проговорио један песник који је српским националним и културним стремљењима први пут знао да да један шири, сонорнији и целокупном народу приступачан поетски израз. Он је некако сажео у себи осећање, доживљај и историско хтење наше нације, за коју је услед тога његова поезија одмах већ од првог тренутка била и остала јасна, разумљива и драга...“

ТОДОР МАНОЈЛОВИЋ

„Српски народ“ од 22-11-1943

У ТРАЖЕЊУ СРПског МУЗИЧКОГ ИЗРАЗА

„...Тек данашњом генерацијом композитора може се рећи да су српске стваралачке способности у области музике почеле долазити до свог пунијег уметничког изражаја на један својствен оригиналан начин, износећи на видело дана неочењиво музичко благо, које се крије у дубинама душе српског народа. Ранија наша музичка остварења могу се сматрати више као припрема, као увод у праву националну музику високог уметничког нивоа. У

том периоду Јосиф Маринковић и Стеван Мокрањец ударили су основе, добре и солидне, за правиан развој српске националне музике. Њихова делатност, која пада у другу половину деветнаестог и почетком двадесетог века, може служити на част српском народу и њихова дела су од великог значаја за нашу културу...“

М. М. М.

„Српски народ“ од 10 априла 1943.

Фридрих Кристијан Хелдерлин

Песник чију су немачку душу и национални значај открили после једног столећа

Бисер који никад није био забрављен, али који деценијама није био оцењен у свој вредности својој, из простог разлога што оцењивачи дуго нису довољно познавали ни себе ни свој народ, Јохан Кристијан Фридрих Хелдерлин, рођен 20 марта 1770 у Лауфену, један је од великих Виртембергана („Шваба“), земљак и лични пријатељ Шилеров.

Хелдерлин је и раније заузимао лепо место у историји немачке књижевности, почев од монументалних дела из те области па све до крајних школских убједника за ниже разреде реалке. Ту сте могли прочитати да Хелдерлин припада кругу знаменитих песника романтичке школе, која наилази непосредно после периода водећих великана немачке књижевности који почиње Виландом и Хердером а кулминира Шилером и Гетеом. Наћи ћете да Хелдерлин припада романтичкој школи, да се његове песме одликују ретким полетом и жаром језика, савршеном формом; да тај песник ужива у античком, старожелинском класицизму, и бежи од стварности својевремености. Наћи ћете закључак да Хелдерлин спада у највеће немачке песнике свога доба и круга.

Прави, истински Хелдерлин, немачки песник Хелдерлин у најпотпунијем смислу те речи, „откривен“ је тек првог светског рата, кад су његове песме биле прави душевни мелем, прави чаробни напиток свима онима који су четири и по године седели у рововима, надмашујући сами себе у јунаштву и одрицању. У његовим песмама нашли су израз величине душе, нашли су смисао смрти за отаџбину, нашли су утехе за себе и за своје који их можда никад више неће видети.

У јулу 1916 године, за време страховитих борби на Соми, где су неке јединице често за двадесет и четири сата остављале половину па и три четвртине бројног стања, негде пред Пероном, једна ловачка чета, дотле у првој резерви, полазила је у предње положаје да смени издешетковану и измрцварену другу чету. Уместо молитве, пред полазак су прочитали младим ловцима неколико Хелдерлинових песама...

Негде пред Шато-Тјериером, приликом немачког противнапада, повраћен је један немачки ров, чија је сва посада, не хотећи устукнути пред изненадним француско-америчким препадом, била изгинула до последњег човека. Поред неког младог десетара, изрешетаног куршумима, нашли су, попрскану крвљу, убрљану и раскупсану књижицу — збирку Хелдерлинових песама. Њен изглед одавао је да је недељама ишла од руке до руке. Прошла је кроз много руку убрљаних земљом и мазивом за пушке...

Ко је и какав је био човек коме ће немачки народ кроз неколико недеља прославити стогодишњицу смрти човек велике душе и златног срца, човек који је лично био дубоко несрећан, а који је своје народу завештао толико среће и лепоте?

Фридрих Хелдерлин (пуна имена добијена на крштењу гласила су: Јохан, Кристијан Фридрих), као што рекосмо, рођен је 20 марта 1770 у Лауфену, на брзом и живописном Некару. Отац му је био у црквеној служби па је већ у колевци по ондашњој традицији, као у место нашег „знамења“, добио намену: Има да студира теологију, хтео или не хтео. Било му је две године кад је изгубио оца, али мајка која се преудала за дворског саветника Гока у Ниртингену, поштвала је жељу свог првог супруга. У деветој години, Хелдерлин је остао и без очуха. Мати, по други пут удовица, сва се посветила сину, због чије је болне судбине много пропатила. Са 14 година ступио је Фридрих Хелдерлин у богословију, где му је школски друг био славни филозоф Фридрих Шелинг (1775—1854). Са Шелингом ће остати

друг и на теолошком факултету у Тибингену, где је са све мање воље студирао теологију као такву, али тим усрдније гутао остале дисциплине које су се у оно време поред ње предавале, стичући у младим годинама велико опште образовање. На универзитету је друговао и са знаменитим филозофом и вршњаком Фридрихом Хегелом (1770—1831). Под његовим утицајем се са осамнаест година сав удубио у изучавање Канта и Платона. У Тибингену се упознао и спријатељио и са неумрлим земљаком Фридрихом Шилером, који је много заволео једанаест година млађег Хелдерлина. Овај са своје стране, иако по духу доста различан од Шилера, гледао је у њему целог века свој идеал. Међутим, изгледа да ни они који су друговали с њим и волели га, међу њима и сам доцнији владин саветник Синклер који га је целог века пазио као рођеног брата, нису могли сагледати прави лик и сву дубину ове велике душе.

„Хелдерлин, — говорили су, — диван, мио младић, али мека, женска природа, без схватања за стварности живота, света и околине. Вазда у облацима“.

Требало је да сто година доцније навале на немачки народ стихијске олује славе, бола и величине па да познија поколења познају како је ова „женска природа“ умела да говори свом народу.

Завршио је студије 1794, али није ни помишљао на то да тражи пастора. Против те саме помисли бунио се индивидуалистички дух Хелдерлина. Већ тада је био стекао извесно име својим по форми и облику савршеним песмама које карактерише, — по речима једног немачког књижевног историчара, — „страсна тежња за чистом човечношћу, за јединством човека са природом“. Сматрао је да тај идеал онајпре може наћи у старожелинском античком свету који је служио као спољње рухо већем делу његових песничких творевина. Тек доцније су, као што смо истакли, сагледали колико се правог немачког схватања и осећаја, колико се вере у свој народ крило испод тог руха.

Те године, 1794, Хелдерлин је у Шилеровој „Талији“ објавио прве одломке свога „Хипериона“. Шилер, који се надао да ће временом моћи да изходи свом млађем пријатељу и земљаку место доцента на универзитету у Јени, нашао му је „за прво време“, како се то каже, место домаћег учитеља у дворцу Валтерсхаузену код Готе, код свога пријатеља барона фон Калба и његове умне супруге, баронице Софије. Видевши да не може постићи неког успеха у поучавању стално болешљивог дечака, барона Калба млађег, Хелдерлин се вратио у Јену, где је некако животарио од пера, другујући са Шилером, Фихтеом и Нитхамером. Од доцентуре на универзитету у Јени није било ништа. (Можда је г. министар и тајни саветник Гете на Шилерову молбу одговорио да „нема кредита...“). Хотели да му обезбеди егзистенцију и могућност да даље развија песнички дар о коме је већ био дао толико доказа, његов школски друг, Синклер из Хамбурга, прибавио му је место домаћег учитеља у дому богатог франкфуртског банкар Гонтарда. Почетком 1796. Хелдерлин је ступио на ту нову дужност. Изгледало је као да је то срећан обрт у његовом животу. Кућа је била отмена и издашна. Деца, његови ученици убрзо су заволели младог и симпатичног Виртемберганина. У слободним часовима, радио је неуморно на свом великом роману „Хиперион или грчки испосник“. Али, „где је срећа, ту је и несрећа“, вели наша народна песма. Ступање у дом Гонтардових постаде траге-

дијом у животу овог песника: Заљубио се, и то смртно заљубио у домаћицу, лепу и умну гђу Сизету Гонтард, рођену Баркенштајн, коју је овековечео као „Диотиму“ у свом „Хипериону“ и у многим песмама, да и не говоримо о писмима у којима ју је ковао у звездe. Она је ту љубав узвраћала. Биографи се не слажу о томе да ли је и са њене стране била по среди истинска љубав или сујета лепе, богате и размажене младе жене којој признати песник више импонује него банкар-милионар. Главно је да је Сизета — „Диотима“ постала стожером и суштином целог Хелдерлиновог живота, камен спотицања преко кога се тај млади живот спотакао и сурвао у душевни мрак. Мало је нас који нисмо били у сличном положају и који нећемо саосећати са том трагедијом. У септембру 1798 — после оштрих речи са увређеним супругом Гонтардом, веле једни, после коректног опрштаја, кажу други биографи — Хелдерлин је напустио Франкфурт и склонио се код свог друга Синклера. Потајно се и даље дописивао са Сизетом.

„...Појавила си се као божански лик, да својим зрацима растераш мрак у коме сам живео“.

То је само један од безбројних узорака који сведоче о тону тих писама.

„Диотима, племенито биће
„Светињо, краљице мога духа
„На тебе ми свакад само лице
„Сваке душе божанскога руха“ —

— пева Хелдерлин у часовима у којима предосећа да неће здрав преживети тај расанак.

У међувремену је у Штутгарту изашао „Хиперион“. Следује му драма „Емпедокле“. Одломци драме „Агида“ пропали су у рукопису. А уз то песме, песме, јединствене по снази и полету језика које ево тек носе свој пуни плод у немачким душама. Све што је најбоље међу тим песмама, појавило се у времену до 1800, кад почињу да се јављају први знаци тешке меланхолије. Чувеном, дужом песмом „Емилија пред свој дан венчања“ и опет доминира чежња за Сизетом. У лето 1800, Хелдерлин од-

ПЕСНИК
ХЕЛДЕРЛИН,
ЧИЈА СЕ
СТОГОДИШ-
ЊИЦА СЛАВИ
7 ЈУНА

Фото: Belgrader
Bildagentur

лази код мајке у Ниртинген која је очајна због његовог душевног стања. На њено наваљивање, прима се службе домаћег учитеља у Швајцарској, код неког богатог г. Гонтенбаха. Дивна природа га донекле окрепљује.

У децембру 1801, Хелдерлин одлази у Француску, нашавши место домаћег учитеља код конзула слободног града Хамбурга у Бордоу. Већ 1802 враћа се мајци, остарео, оронуро, сав у знаку душевног оболења. Мајка и пријатељи се труде око њега. Синклер му прибавља место библиотекара у Хомбургу. Ту у светлим часовима преводи Софокловог „Едипа“ и „Антигону“. Године 1806 упућују га у душевну болницу у Тибингену: Вест о смрти Сизете Гонтард га је дотукла. Две године се лекари муче око њега, да би га најзад 1808 отпустили из болнице као „неизлечивог али безбасног“. Један честити грађанин, столар Цимер у Тибингену, прима чувеног земљака-песника добровољно у свој дом. У тој гостољубивој кући (која је доцније у народу прозвана „Хелдерлиновом кулом“) проживљује још више од три деценије највећим делом у потпуном душевном мраку, обично сав апатичан и несвестан, покатакд добијајући жестоке наступе беснила, а у ретким светлим тренуцима љубазно разговарајући, па чак по мало и пишући стихове или преводићи са старогрчког. Најзад се

7 јуна 1843 тихо праселио у вечност. Најлепши опште посете код славног болесника у „Хелдерлиновој кули“ дао је Кине у својој књизи „Чувени Немци и Немци“ (Лајпциг 1851).

Два велика немачка песника и родољуба, његови ужи земљаци Густав Шваб и Лудвиг Уланд, примили су се 1826 године уређивања издања дотле најпотпуније збирке Хелдерлинових лирских песама (четири издања до 1878). Од доцнијих издања најбоље је Хелдерлиново из 1913.

Први је Фридрих Ниче почео да назире дотле недовољно запажену, немачку страну Хелдерлинове величине. А песници који су почетком нашег столећа били барјактари у борби против натурализма, лучоноше ускрснућа националног духа у немачкој књижевности, Стефан Георге, фон Шолц и Р. А. Шредер, једногласно су потврдили да су се у свом раду много напајали духом из стихова Фридриха Хелдерлина.

Далеку посмртну славу Хелдерлина пак као Тиртеја немачких јунака у првом светском рату најбоље је истакла списатељка Инге Ерингхауз у свом делу „Најмилије штиво наших војника на фронту“, где дирљивим речима описује како у блазим закљонима читају „Хипериона“ и рецитију Хелдерлинове „Богове“. И појединости које наведосмо у почетку овог написа, потичу из поменуте књиге.

Н. Ђорђевић

Културна хроника

Ж Шпански виртуоз на челу Гаспар Касадо гостовао је ових дана с великим успехом у Минхену. Нарочити успех постигао је, између осталог, сјајним извођењем сонате у А-дуру од Бетовена. Инаугурисао је нову концертну сонату Валтера Гизекинга која је овом приликом први пут изведена на јавном концерту.

Велики концертни оркестар Минхенског радиа приредио је концерт италијанске музике. На програму су била дела Лекатели-Маринуција, Оторина Респигија, Николе Паганинија и Алфреда Казеле. Дириговао је Б. Вецелбергер.

Стална чланица букурештанске Краљевске опере, гђа Марија Мореану гостовала је на минхенској Државној опери у улози Азуцене у Трубадуру.

Минхенско народно позориште приказало је први пут немачки превод одличне комедије Дона Диана од Морета.

ЈЕВТО ПЕРИЋ: ПОРТРЕ

Наш угледни научник Драгутин Костић истакао се нарочито проучавањем старости народне поезије српске. На том пољу задужио је српску науку великим бројем расправа, објављених у стручним часописима и у засебним књигама. Драгутин Костић сматра да је наша народна поезија стара колико и наша књижевност; она се развијала истовремено с нашом средњовековном литературом, или је настала у вези с њом.

Радећи тако дуго на народној поезији, Драгутину Костићу није тешко било да и сам испева неколико песама у том духу, пошто сматра да она треба да постоји и као писана, а не само као усмена књижевност. За доказ нам најбоље служи писац »Горског вијенца«, који је исто тако у духу народне поезије велики уметничко дело.

Доносимо једну такву песму Драгутина Костића са жељом да се нађу песници који би наставили започет посао уваженог научника.

СМРТ РАДОСАВА ЂАКА

Боже мили, чуда великога!
Краљ Милутин задужбине гради,
Једну згради — другу зато шње,
Да ли хвале и славе је жудан,
Славе веће но његови стари,
Хвале широм хришћанскога света:
На Атону и у Цариграду,
И у Риму и Јерусалиму,
Те он свугде задужбине гради?
Да л' му блага претиче толико
Да не знаде коме да га даде,
Но га враћа Богу ко уздарје?

И рад славе и због блага пуста,
Понајвише од страха Божија,
Коме га је научила мајка
Богоносна краљица Јелена
Толкујућ му скору пропаст света
По истеку Христовога царства,
Што му тисућ напуни се лета
Откако га царе Константине
Прогласио у граду Милану.
Од тога је страха Божијега
Краљ Драгутин престо оставио,
Шибало се троструком камцијом,
Под кошуљу кострет навлачио,
Жив у гробу лежао на трњу;
Краљ Милутин разумнији био,
Грешан краљу грехе откајаво
Све градећи многе задужбине:
Црква свака — покајница каква!

Када цркву Грачаницу сазда
На убаву на пољу Косову,
Реда дође да се црква пише
Свим свецима и светим сликама,
Њу ми пише девет зоографа
Са Атона и из Цариграда;
Међу њима Радосаве ђаче
А са Рашке испод цркве Градца.
(Ту краљица Јелена га нашла
Код оваца где преслицу шара
А с цркве јој препочиње шаре.
Предаде га старом зоографу
Што јој њене задужбине писо,
Да га боље причуи занату,
Увежба му и око и руку,
Брзо Раде занат научио,
И мајстора старог надмашило:
Што очима види — руком пише,
Што он пише — исто ко да дише,
Што он створи — још да проговори!
Владика га Данил запазио
Што је краљу грађу надзираво,
Грачаницу Рада доводио
Уз остале Грке зоографе,
Ма да њима право није било).
Лепо краљу цркву исписали
Свим свецима и светим сликама,
Сваку зону строго по канону.

Кад је било вељу писат ону,
Писат слику на јужноме виду,
Писат краља, кира-Симониду
Ко ктиторе како цркву носе,
У Господа благослова просе,
Рече краље зоографа проти:
„Хвала теби, честита старино,
Задужбину украси ми дивно:
Сва ти сјаје ко у рају да је!
Но ми пошљи најбољега ђака
Да ми верно он препочиње лице,
И краљицу моју Симониду
Ва заветну икону на зиду;
Најбољега пошљи ми ђака,
Да нам жива урта буде свака:
Нек се царско не изгуби лице
Докле траје беле Грачанице!“

(Цртеж Н. Бешевића)

Вели краљу зоографа прота:
„Воље твоје да послуха лака —
Послаћу ти Радосава ђака:
Што очима види — руком пише,
Што он пише — исто ко да дише,
Што он створи — још да проговори!“

Дозва прота Радосава ђака:
„Радосаве, по занату сине,
Устај море па за мном у дворе,
Да краљево ти препочињеш лице
И краљице младе Симониде,
Да нам буду углед за икону,
За заветну на јужноме зиду.
Још почуј ме, Радосаве сине,
Ја сам краљу за те говорио,
И јесам се краљу затекао
Да ћеш њима исписат ко жива
Њина лица два благочестива:
Нек не царска не изгубе лица
Док устраје црква Грачаница!“

Скочи Раде, на посо се даде:
Зоографске пограби ногаре
И танану и витку палету,
И четкице од кошуће длаке,
И угарке, шилате штапиће,
Што ће њима нацрт нацртати,
Дивне боје, све најбоље своје,
Још понесе две мипове штице
Исушене, садром натопљене,
На њима ће препочињат лице
Милутина краља и краљице.

Вредан био Радосаве ђаче,
Оштра ока, поуздане руке,
Препочио краља без по муке,
И угарком, не би сахат посла,
И бојама, сунцу до смираја.
(Царско лице познато му давно,
Царско лице лозе Немањине,
Још у оног светог Симеона
У прекрасној Студеници цркви;
И у оног светитеља Саве
У прелепој Милешевци цркви;
И у краља Првовенчаного

У предивној украј Ибра Ђичи;
И у оца, у Уроша краља,
У високој Сопоћана цркви;
И у брата, Драгутина краља,
И у истог Милутина краља
У кићеној у Ариљу цркви).
Лако краљу лика ухватио,
Оштрине му мило ублажио,
Старине му боре угладио,
Седине му сребро позлатио.

Кад је прота лик однео краљу
И краљици младој Симониди,
Свој господи у краљеву двору,
Свако стао па се загледао,
Свако каже да се с краљем слаже:
„Ала пише — само што не дише,
Ал' га створи — још да проговори!“
Мило било господину краљу
Па се маши руком у штапове,
Извади му пуну шаку блага:
„Нај то подај Радосаву ђаку!
Кад краљицу тако ми оживи —
Како пише — биће му и више!“

Вредан био Радосаве ђаче,
Оштра ока, поуздане руке,
Ал' с краљицом пао ти на муке:
Ни тренутак један мирна става,
У покрету сад око, сад глава.
Симонида — јучерашње дете —
Царска збиља већ јој додијала,
Мила јој је задева и шала
С дворкињама што је дворе чиле
И држе јој скуте и рукаве.
Радосава загледала ђака,
Блед, озбиљан где је приступио
И смерно се свима поклонио,
Затим стао, на посо се дао:
Зоографске раскречи ногаре,
На њих стави убелећу штицу,
Из левице угарак извукао,
Оштрим оком загледа јој лице
(Мушким оком као небо плаво)
С десна, с лева, и у очи право;
Па му око све се више пали,

Па му лице ве се више жари...
Неугод јој било ал' и мило,
Можда грешно, али јој и смешно,
Па говори Радосаву ђаку:
„Шта је теби, Радосаве ђаче?
Три угарка већ си поломио
О те штице док препоче лице!
Око пламти а дрхти ти рука,
У образе румен ударила:
Ил' тролетна грозница те тресе,
Или си се уплашио врло
Те ти тако поиграва грло?“
Насмеја се, за њом одмах чиле
Све дворкиње у смех удариле,
Стидна момка горе застидиле.
Ђао било госпоћи краљици,
Све их мигом надвор отерала.

Када ли су останули сами,
Моли му се госпоћа краљица:
„Не замери, Радосаве ђаче,
Ну похитај, хитала ти срећа:
Што год брже и награда већа!“

Поврати се Радосаве ђаче,
Тихо збори госпоћи краљици:
„Стан, повели, краљска госпођице,
Док удесим и окушам боје
Што за твоје пристале би лице:
За небесне очи, косу влатну,
За ружична уста и образе!“
По нацрту боје окушава
А све му се још не чини права.

Опет вели госпоћа краљица:
„Шта је теби, Радосаве ђаче?
Што не гледаш? Ђмуриш! Ко да са-
њаш?“

Или сањаш или се одмараш?
И ја сам се млада уморила
Круто седећ, све у једно гледећ!“
Слуша Раде блед ко утвар сушта,
Не знајућ се на колена спушта
И још збори Радосаве ђаче,
Збори њојзи а замишља себи:
„Зборте само, зборте, уста мила,
Анђелско је то пјеније за ме
Што ме диже у светлост из таме;
Гледајте ме, очи озвездале,
С погледом вам животним на себи
Да ми мрети — зажалио не би!“

„И нећеш га!“... То за собом не чу,
Нити виде св маца што блесну
Па га смрачи облак крви вреле;
Нити виде очи кад угасле,
У по вриска убледела уста,
Скамењено у препадану лице
Обамрле кира-Симониде...
Тек се нађе у наручју благом,
У наручју светог Арханђела,
Што погледом и осмехом истим
Ко замахом свога шестокриљи
У царство га носио Господње.

Вели краље протозоографу:
„Већ ми, старче, не пошили ђака;
Краљичино ти дочини лице“.

Вели краље владици Данилу
И својемју протонемару:
„Хоћу градит нову задужбину
У прославу светог Георгија,
Крсне славе Радосава ђака,
За спомен му кад погибе лудо!“

Краљ Милутин задужбине гради:
Црква свака — покајница каква.

Д. КОСТИЋ

Косте Трифковића

Пре сто година родио се велики српски комедиограф Коста Трифковић. Трифковић је у својим духовитим и занимљивим комедијама описивао српско друштво седамдесетих година прошлог века. То је крај омладинског покрета у Трифковићевом завичају, али његово перо није искупило оштро, њега малограђани не наводе на жучну сатиру Стерије Поповића. Хумор Косте Трифковића је пријатан; он може да насмеје од срца, са доста симпатичне духовитости; личности су живо оцртане, и у томе се налази највећа драг његових кратких и занимљивих комедија. Његове мале духовите шале најбоља су његова дела.

Површан поглед пишчев на свет дошао је у њима до свог правог и пуног израза. Њега велики друштвени проблеми не интересују. Свиђају му се мане малих људи, њихове мале страсти, које не доводе до значајних и дубоких преокрета. Све се свршава код њега на шали, на доброту досетци, на смеху од срца. У комедијама Косте Трифковића осећа се културан човек, са добрим познавањем позоришне литературе.

Из његове бележнице, коју је сачувао архимандрит крушедолски Сава Павишевић, рођак Трифковићев, види се да је прочитао скоро целог Молиера и да је за време свог бављења у Пешти врло често посећивао позориште. Приповетке и песме Трифковићеве далеко заостају за његовим позоришним комадима. У драми се одмах показао његов снажан таленат. Како су неки наши познати књижевни и позоришни критичари наглашавали да је код Трифковића јако развијено осећање за стварање интриге на сцени, ми бисмо пре тврдили да се Трифковић више одликовао стварношћу описа типова из своје средине, него нарочитом умешношћу да доведе до заплета, чији се расплет све до последње сцене не може да прозре.

Лаким хумором обавио је друштво и своје савременике и желео пре свега да их прикаже у правој боји и светлости, служећи се интригом колико је неопходно потребно и у колико то сам развој радње доноси. Забављао је гледаоца смејући се заједно са њим невољама и ситним глупостима своје околине. Зато је Јавор и рекао за писца „Избирачице“, да је за њега „изучавање типова важније од њиховите плетке“.

Коста Трифковић је и данас савремен. Радња се у његовим комедијама лако развија, заплет је вешто скројен, типови су живо и верно оцртани, комад пун природног дијалога, из кога се јасно оцртава лик, а типичном карактеристиком допуњује слика друштва и назире одлике читаве једне средине. Без пониравља и снаге једног Стерије, Трифковић је добрим познавањем позорнице, насупрот тешкој и суморној сатири, дао свеж хумор, који одмара гледаоца, забавља и окрепљује. Трифковић би хтео да поправи кроз смех, али благим додиром и пријатељском опоменом, уверен да је свет и овакав какав је доста добар.

Због својих несумњивих позоришних одлика Коста Трифковић је код нас примљен без великих ограда, и најстрожији критичари истицали су његове основне одлике писца сигурног позоришног укуса и неоспорног духа. Поједини његови типови, као Спира Грабић у комедији „Честитам“, остаће несумњиво као најбоље изражене личности у целој нашој драмској литератури.

Код Трифковића мали и често наивни заплети доводе до површних поремећаја. Све се завршава весело, иако би у оштрој сатири исход довео до горких разочарења и осмеха у коме има много жучи. Трифковић је много писао, као да је предосећао да ће млад умрети и његова бујна стваралачка снага показује да код нас драма има услова да се развија и да истинском таленту време може само да открије нове врлине. Тако је и код Трифковића време допринело да његово дело захвати најшире слојеве. Оно се и данас радо гледа и у свим нашим позориштима врло често приказује. „Школски надзорник“, „Избирачица“, „Честитам“, „Љубавно писмо“, „На Бадњи-дан“, остаће још дуго међу нашим најбољим драмским делима.

Као што су и дела Косте Трифковића пуна топлог, рекло би се, лирског хумора, пропраћена благим осмехом доброћудног човека, тако је и живот његов био сав у изливима једног доброг срца према породици и према свом народу. У породици је видео највеће своје забаве и весеља, без ње „није могао да живи“. У једном писму својој жени Трифковић каже „осећам да сам без вас двапут несрећан...“ У отаџбини и народу свом видео је све. У бележници, о којој говоримо у почетку, уписао је и ове редове...

... Србин сам ја
За Српство живим
За Српство да!...

Са таквим срцем легао је у гроб у својој тридесет другој години Коста Трифковић, у чијим комедијама ми и данас после више од седамдесет година налазимо и праве књижевне вредности и истинске драмске лепоте.

Др В. Н. Димић

● **Оделење за штампу бугарског министарства спољних послова („Дирекција на печата“)** објавила је службени списак свих бугарских новинара овлашћених за уредничке послове. Списак обухвата имена 331 новинара од којих 217 раде у Софији, а остали у унутрашњости.

„Ватрогасац“

К. Д.

ПАШИЋЕВА 7. — ТЕЛЕФОН 20-459
Пожарни апарати са хемијским средствима за гашење пожара са: ПЕНОМ,

ТЕЧНОШЋУ,
ТЕТРАХЛОРОМ

Ватрогасни материјал и прибор.
Пунимо и оправљамо пожарне апарате.

345 2—3

МАЂАРСКИ ДОКТОР ФАУСТ

На једној заједничкој приредби немачко-мађарског друштва у Берлину говорио је професор пл. Чилери, некадашњи министар народног здравља, о животу и раду Стевана Хатвања, мађарског Фауста, који је живео у 18 веку и био познат, многострано образован научник. Његови га савременици нису разумели, били су према њему непријатељски расположени и управо су га мрзели, па тако његова судбина има много заједничког са судбином немачког доктора Фауста. И за Хатвања су говорили да има везе са ђаволом, јер нису могли да тумаче његову необичну науку на природној бази.

Хатвањи већ у раној својој младости — исто као и Фауст — побуђује завист због свог знања међу својим школским друговима и стиче у току својих теолошких студија толико угледа на високој школи у Дебрецину, да већ после завршавања ових студија постаје познат и знаменити научник. Али га његова жеља за науком гони далеко у свет. После једног путовања у Немачку, посећује он универзитете у Утрехту и Лајдену и студира природне науке. Универзитети у Марбургу и Хајделбергу нудили су му професуру, али он се враћа у Мађарску и постаје тамо не само истраживач и учитељ, који је крио пут са својим предавањима о теологији, медицини, филозофији, науци о моралу, математици, физици, хемији, биологији и астрономији, већ и истакнути лекар, који је са својим лечењима постигао увек велике успехе. Његова истраживања и открића на пољу електрицитета превазилазе далеко оно, што је његовом времену у тој области било познато. Али многе приче, које још и данас у Мађарској о њему круже, сведоче да Хатвањ није био само велики дух већ да је он био и човек топла и добра срца, једном речи и душеван човек. (ЕОС)

400 ГОДИНА ОД КОПЕРНИКОВЕ СМРТИ

Портре Николе Коперника од непознатог сликара из године 1570. Слика се налази у школи у Торну, где је Коперник био ђак.

(Foto: V. V. A.)

КУЛТУРНЕ ВЕСТИ

✱ Италијански министарски савет донео је уредбу о стварању Средишњег завода за изучавање живота и рада Вердија. Седиште овога завода јесте родно место неумрлог музичког ствараоца Ђузепе Вердија, варошица Бусето код Парме.

✱ У Коложвару (Клужу) свечано је отворен Немачки научни институт.

✱ Друштво Франца Листа у Будимпешти закупило је за дуги низ година стан у Андрашијевој улици у коме је некад становао Франц пл. Лист. Стан се преуређује у концертну дворану у коме ће друштво у будуће прире-

ђивати музичке и друге академије у спомен Францу Листу.

✱ Познати румунски књижевник Ливиу Ребреану, главни интendant Народног позоришта у Букурешту, који је стекао велики реноме и у Немачкој где су изашли скоро сви његови романи у одличним преводима и где је приредио низ врло успешних предавања, одликован је Звездом Ордена Немачког орла.

✱ Вођа Рајха одликовао је Гетеовом медаљом професора др Артура Шпитхофа, бив. редовног професора историје економских наука у Бону. Професор др Шпитхоф који је рођен 1873 у Диселдорфу истакао се својим економско-историским студијама као наследник свога учитеља проф. др Шмолера.

Од 1908 до 1917 био је професор на немачком универзитету у Прагу, а од године 1918 до 1939 редовни професор универзитета у Боњу. Сад живи у Баденајлеру у Вогезима, где се бави приватним студијама.

ИСТОРИЧАР РЕНЕСАНСЕ

Јаков Буркарт, немачки научник, који се истакао својим историским проучавањима Ренесансе. Позната су његова дела: »Култура Ренесансе у Италији«, »Чичероне« и »Грчка културна историја«. Ове године навршило се 125 лета од његовог рођења.

(Foto: V. V. A.)

Радио Београд о књижевном конкурс Српског народа

Радио Београд у својој српској емисији од 1 јуна објавио је следеће:

Обнова Србије тражи предан и истрајан рад на свима пољима, како у материјалном тако и у духовном погледу. Оживљавање српског књижевног стварања у циљу уношења стваралачког полета у савремени књижевни живот, претставља несумњиво један од најважнијих праваца духовних прегнућа данашње Србије.

Кроз нову српску књижевност треба да буде приказан савремени живот српског народа, и да буду осветљени многи важни моменти у епопеји страдања и подизања Србије.

Зато књижевни конкурс недељног листа „Српски народ“ претставља један заиста важан догађај у данашњем српском културном животу, јер се кроз овај конкурс пружа прилика младим српским књижевним снагама да се афирмирају, и да јасно и одређено покажу могућности савременог српског духовног стварања.

Овај конкурс изазвао је велико интересовање у целој Србији, тако да је у ствари постао прави народни конкурс. Према многобројним радњима који су приспели из целе земље, види се, да у конкурс учествују претставници и најмањих места. Београд наравно предњачи.

Један специјални књижевни одбор врши преглед и оцењивање приспелих песама и приповедака, а доцније ће доћи на ред романи и драме. При оцењивању радова води се строго рачуна о њиховој стварној књижевној вредности, тако да ће бити награђени само они, који то заиста заслужују.

Избор најбоље песме биће објављен између 1 и 15 јуна. Из до сада прегледаних песама види се, да је дух обнове и препорода захватио савремене српске књижевне ствараоце, који певају о Србији, о својој родној грудима.

НЕИСКОРИШЋЕН ПРИПОВЕДАЧКИ МАТЕРИЈАЛ

Антологија савремених немачких приповедача

Константин Степановић: Дунавски гусари. ИПРОЗ (Златна књига, бр. XIII), Београд 1943, стр. 160, дин. 50.

Дунав, дунавски бродари и рибари, дунавска пристаништа — мотиви су које у нашој књижевности мало налазимо, ма да су међу најинтересантнијим што их имамо. Живот бродара на води упознали смо тек кроз приповетке Младена Ђуричића, и на томе се стало. Нисмо видели да се неко, стварајући добру уметничку приповетку, дохватио овог материјала. Тек читајући књигу Константина Степановића, намењену деци, нађосмо младог писца који би можда са успехом могао да обради сав тај материјал годинама наслаган.

Константин Степановић потиче из крајева око Дунава. Види се из сваког његовог ретка да су му блиски и људи и догађаји, а да не говоримо о природи која чини декор једне такве радње. Он је за сада имао да обради једну кратку ствар: причу о дечаку који је на нешто романтичан и наиван начин ухватио дунавске гусаре, залутале из таме прошлости у модерно доба. Иако тако наивна, прича делује врло узбудљиво. Читамо је без предаха и откривамо у младог писца таленат за роман авантуре и акције. Степановић има смисла за причање течно и лако, машта му је жива и бујна, догађаје зна лепо да повезује, личности су му из живота узете. Можда му једино недостаје мало поезије, јер Дунав је такође предмет за песника.

Али уколико у причи Дунавски гусари нема поезије, има је у причи Изгубљено јагње. То у ствари и није прича, већ поетична бајка, са осетним утицајем народног приповедања.

Остале су приче сасвим кратке, толико кратке да личе на скице, али у ствари су потпуне, заокружене, сочне. Код нас се ова врста прича није неговала у такозваној „правој књижевности“, већ само кроз дневну штампу. Отуд и потиче Константин Степановић. Пишући „фељтоне“ за Политику, он је ушао у технику кратке приче и зато је беспрекоран у таквом причању.

Све те своје одлике знао је Степановић да примени на причање за децу, још мекше, једноставније, приступачније дечјој души. Шаренило прича је богато. Ту су романтичне пустиловине, бајке, читаве песме у прози, као и приповетке пуне реалистичког материјала.

Књигу Константина Степановића илустровао је Миодраг Ђурић. Примећује се код младог сликара знатан напредак у црте-

жу и композицији. Илустрација за причу Гусан Беља свакако је најуспелија и она нам баш показује како би од овог сликара, који је једно време, на жалост, радио као карикатуриста, могло да се створи одличан графичар и илустратор књига.

Целокупна дела В. Буша

Мало је који немачки уметнички радник већ генерацијама у толикој мери неразрешиво сроден са свим слојевима народа као немурли хумориста Вилхелм Буш, тај народски хумориста у најлепшем смислу речи. Досадашња издања његових дела, од најдруксузних албума до најевтинијих, тешко је избројати. Тек недавно је опет предузеће Таухниц издало јевтино скраћено издање, поглавито за иностранство и немачку војску на фронту. Сад предузеће Браун и Шнајдер у Минхену спрема ново издање целокупних дела Вилхелма Буша у осам књига. Уредништво овог издања примио се Ото Нелдеке, сестрић Вилхелма Буша.

Борба против биљних штеточина

Инж. агр. Јосип Тержан: Заштита биља. Издање ИПРОЗ-а (Пољопривредна библиотека, св. 41-42), Београд 1943, стр. 54, дин. 30.

Није ретка жалба наших сељака да им разни инсекти уништавају воћњаке, повртњаке, сетву. Штљиве нарочито страдају од штитасте ваши, мољац хара кукурузишта, вилина косица детелину, рђа сунцокрет, ровци поврће. Ове штеточине, а има их много на броју, отимају нам хлеб. Потребно је борити се противу њих. А та борба није нимало нова. Сам писац ове књиге вели, да се подаци о борби противу биљних штеточина налазе и у Старом завету. Грци и Римљани такође су знали за успешну борбу против биљних ваши и инсеката-штеточина.

Штета која настаје ако запустимо борбу против биљних ваши-штеточина пење се у страховитим размерама. Морамо да се старамо да нам се хлеб и остала храна не само не растура по пољима непажњом и нехатношћу, већ да је не дамо ни штеточинама. Борба против штеточина

Deutsche Meisternovellen, Insel-Verlag, Leipzig 1943.

Немачка издавачка кућа Insel-Verlag у Лајпцигу објавила је недавно једну интересантну и оригиналну замишљену антологију: антологију најзначајнијих савремених немачких приповедача. Уредити такву једну заиста репрезентативну антологију представља необично деликатан и сложен посао и захтева изузетне духовне напоре, јер савремена немачка књижевност располаже импозантним бројем првокласних приповедача од високе књижевне вредности и уметничког значаја.

Из тога огромнога броја одличних приповедача, уредници су одабрали свега четворицу најзначајнијих и најкарактеристичнијих, који представљају врхунце до којих је достигла савремена немачка приповетка. Та четворица јесу: Герхарт Хауптман, Ханс Фридрих Блунк, Вернер Бојмелбург, Херберт фон Хернер. Од ове четворце само је Герхарт Хауптман познат нашој публици.

Сваки од ових писаца дао је до данас читав низ прворазред-

на спада зато у активну битку за хлеб.

Писац књигице Заштита биља инж. Јосип Тержан потрудио се да тачно опише штеточине и болести које оне доносе. Сем тога он даје практичне савете за одбрану. Ту су рецепти разних чорби за прскање, као и састави разних хемијских средстава која се последњих година употребљавају са успехом у борби против биљних штеточина.

Књига обилује упоредним статистикама болести и штеточина, као и корисним саветима. Писаца лако и приступачно она постаје неопходан приручник нашим земљорадницима у овој тешкој битци, коју код нас још не схватају довољно, али чије ће користи одмах увидети чим је једанпут започну. Сем индивидуалне борбе против штеточина, писац препоручује за извесне врсте болести и организацију борбе на задружној основи.

приповедача

них приповедача, те је стога избор најзначајније његове приповетке, која би га достојно представила у једној овако репрезентативној антологији, морао бити изванредно тежак и деликатан посао.

У овој антологији заступљен је Герхарт Хауптман изврсно приповетком Јеретик из Соане. Од свих приповедача савремене немачке књижевности ова је несумњиво најсавршенија и представља право ремек-дело. Приповетка обухвата преко 120 штампаних страница и могла би се назвати и малим романом по развијености радње, многобројним епизодама, сложеној композицији и мајсторски исклесаној унутрашњој структури дела. Овај мали, али необично садржајни психолошки, роман садржи узбудљиву историју једног младог католичког свештеника, Франческо, у варошници Соани, у италијанском делу Швајцарске, на подножју гориста Алпа. Франческо, из угледне грађанске породице, одлично васпитан, оличење чедности и религиозности, свештеник којег сви његови парохијани обожавају као светитеља, доживљује страховита искушења између своје пастирске дужности и својих младичких осећања. У истом месту живи један чудан пар: брат и сестра, наравно у дивљем браку, искључени из црквене заједнице, бојкотовани од читавог грађанства, презрени и проказани. Овај несрећни пар живи у ужасној беди, са много деце, негде на периферији варошице, као што живе губавци. Франческо, према наређењу свога духовног старешине, одлази несрећницима, да их растави из родоскрвне брачне заједнице и да их поново приведу у крило цркве. Он у томе не успева, али се сам страшно заљубљује у њихову кћер Агату, ретку лепотицу, с којом доживљује једну велику, трагичну, романтичну љубав, која га свега обузима, саживе и духовно и физички, доводи у отворен сукоб са целом парохијом, са његовом верном паством која га је до недавна обожавала као светитеља, а сада хоће да га каменује као највећег грешника и блудника; Франческо, најзад, долази у сукоб и са својим духовним старешинама, бива оглашен за јеретика и екскомунициран.

Герхарт Хауптман је испреплео своју приповетку са песничким описима природе, природних лепота и њених чари. Без романтичарске патетике и сентименталности, али исто тако и без натуралистичке порнографије и сенсуализма, са пуно високе поезије и пантеистичког обухватања живота и света, дао је велики уметник у Јеретику из Соане право књижевно ремек-дело, које спада међу најзначајније приповетке не само савремене немачке него и читаве европске литературе.

Друга приповетка у овој антологији потиче из пера Ханса Фридриха Блука, једнога од маркантних представника нове генерације савремених немачких писаца. Као и Герхарт Хауптман, и Блунк је изванредно плодан и разноврстан писац, који успешно ствара у разним књижевним родовима. Песник и приповедач, драматичар и есејиста, Блунк се сада налази у напону своје мушке снаге и свога стваралачког замаха, избацује књигу за књигом, а његово име често срећемо у многим немачким часописима и листовима. По својим духовним склоностима, Блунк није потпуно реалиста, него пре неороман-

тичар, дубоко инспирисани песник који дочарава мајку природу на један изразито поетски начин. У овој антологији Блунк је представљен приповетком — или, тачније речено, модерном реалистичком бајком — под малом чудноватим насловом Печурка. Садржина је још чуднија од наслова, час реалистична, час фантастична, догађаји лебде између јаве и сна, стварности и фантазије. Али је све дато са много снаге и свежине, са пуно фице имажинације и чисте поезије. Неки шумар прича о Печурки, коју воли као жену, као људско биће од крви и меса, чулном и овоземаљском љубављу. Печурка је увек с њим, као неки добар дух који га чува од злих духова и неких виших, натприродних бића, у богатом, бескрајном царству шума. Блуков приповетка је алгорија своје врсте, садржи сликовите, живописне визије природе, присно доживљавање шуме, језера, животиња, људи и духова, са трансцендентним оптимизмом песника спиритуалних осећања, дубоке мистике и метафизике.

Трећа приповетка у антологији представља изразито супротност према досадашњим приповеткама. Док је Герхарт Хауптман заступљен приповетком која евоцира темпераментне љубавке италијанске народности, а Блунк бајком из царства природе и њених тајни, дотле Вернер Бојмелбург, у својој Прусској новели, цртава менталитет типичног немачког човека, са свима његовим маркантним националним и расним особинама. Ова снажна, крпено написана и језгровита приповетка верно оживљава доба Фридриха Великог, значајног пруског краља из XVIII века, изразито претставника просветног апсолутизма у тадашњој Европи, пријатеља славнога Волтера и моћнога заштитника књижевности, уметности и науке. Бојмелбургова Пруска новела написана је на основу свестраног познавања живота, рада и карактера Фридриха Великог и читавог његовог знаменитог доба и доноси низ занимљивих епизода из његовог живота, нарочито за онај временски отсек када је ратовао са Аустријом и Русијом. У самој Фридриху Великом писац је дао оличене типично немачког осећања службе и дужности, постојаности и верности нацији и земљи, без обзира на опасности и жртве. Бојмелбургова приповетка није само историјски веродостојна, него и уметнички беспрекорна.

По реду последња приповетка у овој антологији потиче из пера Херберта фон Хернера, а носи наслов Царев кочијаш. Цар није нико други до руски цар Никола I, који путује, у сред зиме, на саоницама, из Петрограда до Берлина. Царев кочијаш је једна млада, шеснаестогодишња девојка, из угледне балтичке аристократске породице; стицајем занимљивих околности, млада племићиња вози цара, ноћу, инокниго, на четворопрепу, од једне поштанске станице до друге. Овај, на први поглед, обичан и једноставан мотив, обрађен је изванредно вешто, са пуно изненадних заплета, интересантних епизода и компликованих ситуација, тако да се приповетка чита са напрегнутом пажњом, као најузбудљивији роман.

Желели бисмо да се ова одлична антологија што скорје преведе и на наш језик. Модерна немачка књижевност садржи себи тако високе уметничке вредности, да у пуној мери заслужује да се сви европски народи живеће заинтересују за њу и да упознају бар њене главне претставнике.

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

9 ЈУНА 1943 ГОД.

- 1) Плац са зградом Космајска 14а Дин. 2,880.000.—
- 2) Плац са зградама Босанска 15 Дин. 3,200.000.—
- 3) Плац са зградом Босанска 24 Дин. 5,000.000.—
- 4) Плац са зградама Босанска 13 Дин. 4,800.000.—

11 ЈУНА 1943 ГОД.

- 1) Плац са зградом Рајићева 12 Дин. 1,600.000.—
  - 2) Плац са зградом Космајска 44 Дин. 2,700.000.—
  - 3) Плац са зградом Краља Петра 24 Дин. 1,300.000.—
- Продаја ће се обавити у банчиној згради Скадарска 33/II од 9—12 час. где се могу добити сва даља обавештења.

МАЛИ ОГЛАСИ

СВАКА РЕЧ ДИН. 3.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

ИЗГУБИО САМ кућну листу издату од Претстојништва полиције, Крагујевац. Оглашујем је за неважећу. Драшко Милетић, свештеник. 339 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 13004 издату од Претстојништва полиције, Крагујевац изгубила сам те је оглашујем за неважећу. Јованка Ивовић. 341 2—3

ИЗГУБЉЕНА шоферска исправа издана у Паланци бр. 1589. Оглашавам за неважећу. Ing. Величковић. 340 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од општине Белошевачке изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Светозар Васиљевић. 361 1—1

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва полиције, Крагујевац изгубио сам. Овим је оглашујем за неважећу. Владимир Јакубински. 362 1—3

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу издату од Претстојништва полиције у Крагујевцу, те је оглашујем за неважећу. Даница Тодоровић. 363 1—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Марица Микић. 364 1—3

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу издату од Претстојништва полиције у Крагујевцу па је оглашујем за неважећу. Јелена Каличанин. 365 1—3

ПОСЛОВНУ КЊИЖИЦУ и личну карту издате од општине становњанске изгубио сам. Оглашујем их за неважеће. Гајић Никола. 366 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 2229 издату од Претстојништва градске полиције Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Душан Нешковић. 368 1—3

МОЈА ЖЕНА Радмила Насић бивша Лазаревић напустила ме је 5 маја ов. год. и до данас се није вратила. Овим је позивам да се у року од 3 дана врати у противном издржавање недам и одричем се ње и све начине дугове на моје име не признајем. Насић Живомир из Саранова срез лепенички. 367 1—3

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу издату од Претстојништва полиције у Крагујевцу. Оглашујем је за неважећу. Ангелина Спасић. 369 1—3

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу и пријаву издате од Претстојништва полиције у Крагујевцу. Оглашујем их за неважеће. Даринка Најдановић. 370 1—3

„РАДЕ НЕИМАР“

ПРОДАЈЕ — КУЋЕ — ПАЛАТЕ — ВИЛЕ
ВИСОКИ ОЧУВАНИ РЕНОМЕ НАШЕ ФИРМЕ ВЕЋ ЈЕ ПОЗНАТ
БЕОГРАД — КРАЉА МИЛАНА 20. — ТЕЛЕФОН 27-796.

СТАРИ НАКИТ

ДРАГО КАМЕЊЕ И СВО СРЕБРО

Купује и најбоље плаћа

»СРБОСТИЛ«

Краља Александра 17.

371 1—1

ФИТИЉИ ЗА КАНДИЛО

СА 25 МЕТАЛНИХ КРСТИЋА У ПРВОКЛАСНОЈ ИЗРАДИ ПО ОДОБРЕНОЈ ЦЕНИ ДОБИЈУ СЕ КОД ФИРМЕ:

Милојковић, Ђурић и Ко,
БЕОГРАД

Крађорђева 50. Тел. 21-404

345 2—3

КУЋУ или ПЛАЦ

Ако желите купити или продати онда се обратите првенствено фирми

„ГЛАМОЧ“

Купопродаја непокретних имања
МИЛАНА М. ГАВРИЋА
Београд — Цетинска 10.
Тел. 27-679.

372 1—5

ВИНОГРАДАРИ ПЛАВИ КАМЕН

ШТЕДИТЕ ДОДАВАЊЕМ КОЛОИДАЛНЕ СМОЛЕ

ВИКОС

Препарат ВИКОС је одобрен решењем Министарства пољопривреде бр. 53717 у 1937 години и препоручен је од истог Министарства у 1942 години. На 100 литара бордовске чорбе требате само 1/4 килограма плавог камена и 200 грама »В И К О С А«. Ову чорбу киша лако не спира, услед чега смањује се и број прскања. Ближа обавештења тражите од фирме:

„Хелмар“

Београд, ул. Динка Рањине 9
Тел. 42-042.

355 1—3

БЕОГРАДСКА ТРГОВАЧКА БАНКА А. Д.

БЕОГРАД

ОСНОВАНА 1894 ГОД.

У СОПСТВЕНОЈ ЗГРАДИ НА УГЛУ УЛ. КНЕЗ МИХАЈЛОВЕ И ВУКА КАРАЏИЋА 6

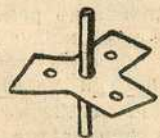
- АКЦИЈСКИ КАПИТАЛ И ФОНДОВИ ДИН. 50,000.000.—
- ПРИМА УЛОГЕ НА ШТЕДЊУ.
- ВРШИ СВЕ БАНКАРСКЕ ПОСЛОВЕ
- ОТВАРА ТЕКУЋЕ РАЧУНЕ.
- ПРЕПОРУЧУЈЕ УПОТРЕБУ ЊЕНИХ ПРАКТИЧНИХ ЦЕПНИХ ЧЕКОВНИХ КЊИЖИЦА.

358 1—1

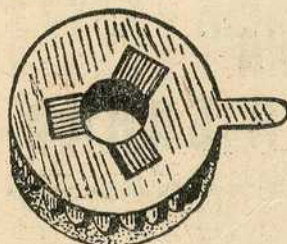
„КОНКОРДИЈА“

ФИТИЉ ЗА КАНДИЛО

1 кутија садржи:

25 КОМАДА
МЕТАЛНИХ
КРСТИЋА

1 МЕТАЛНИ ПЛО-
ВАК СА ПЛУТОМ

Новопроизведена партија фитиља за кандило најбољег квалитета пушта се у продају по одобреним ценама Комесаријата за цене и наднице.

ГРОСИСТИМА КОЈИ ДОЛАЗЕ ИЗ УНУТРАШЊОСТИ НАРОЧИТ ПОПУСТ

„Конкордија“ — Београд — Гетеова 16 — тел. 23-523.

360 1—2

СТАРИ НАКИТ

И ДРАГО КАМЕЊЕ

Бесплатно стручно процењује, купује и продаје стручна радња.
ТРГОВИНА СТАРОГ НАКИТА
Краља Милана 41-а до Славије

343 1—1

„БОКА“

КУПО-ПРОДАЈА НЕПОКРЕТНИХ ИМАЊА

Купцима и продајцима гарантује солидан и сигуран рад.

Кнез Михајлова 19/1. Тел. 24-877.

344 1—1

ПАЖЊА! ПРОДАЈЦИМА СТАРОГ НАКИТА ПАЖЊА!

не продајте ни једног парчета Вашег златног накита, драгог камења и златних зуба, док потпуно не би били упуњени у њихову стварну данашњу вредност. Зато ако већ продајете понудите свима купцима а на послетку у Вашем је интересу понудите и познатој фирми »БРИЛИЈАНТ« која ће Вам платити одмах по највишој дневној цени, или ће Вам бесплатно и стручно проценити »БРИЛИЈАНТ«, Београд, Палилулска улица број 6. — Телефон 28-706. Дорћолска пијаца.

356 1—1

ПРСКАЊЕ—ОРЕЗИВАЊЕ

Негу паркова, повртњака, по жељи обавља све послова са стручним особљем. Обавештења и упутства даје дипл. стручњак. Упитати на усл. тел. 21-520 или 28-812.

359 1—1

Егзекутивна опомена!

Окружни уред за осигурање радника у Београду у смислу § 42 Закона о осигурању радника и чл. 29 Уредба о осигурању, принудној наплати и ненаплативости порезе (Службене новине од 29 децембра 1938 бр. 304) позива све послодавце као дужнике да приносе за месец март и април 1943, које нису уплатили у законском року доспетка, исплате овом уреду у непрекорачивом року од 8 дана.

Тако исто позивају се и они послодавци, који раније приносе доспеле пре приноса за месец март и април 1943 ни до данас нису платили, да и они уплате своје дугове у року од 8 дана.

У колико се послодавци не одазову овом позиву и не уплате своје дуговање уреду, уред ће у смислу постојећих законских прописа повести егзекутивни поступак по својим органима и извршити наплату дуга присилним путем по Уредби о осигурању, принудној наплати и ненаплативости порезе, а тим се послодавци излажу осетним егзекутивним трошковима.

Осмоневни рок за плаћање дуга треба рачунати од дана објаве ове егзекутивне опомене у новинама.

ИЗ КАНЦЕЛАРИЈЕ ОКРУЖНОГ УРЕДА ЗА ОСИГУРАЊЕ РАДНИКА У БЕОГРАДУ, 10 маја 1943 год. Бр. 12327/1943 год.

375 1—1